

CSENDŐRSÉGI LAPOK

MEGJELNIK
HAVONTA KÉTSZER

SZERKESZTI
PINCZÉS ZOLTÁN
SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA:

Egész évre --- --- 12 pengő
Félévre --- --- 6 pengő
Negyedévre --- --- 3 pengő

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, I. ORSZÁGHÁZ-UTCA 30

CSENDŐRSÉGI LAPOK

SZERKESZTI PINCZÉS ZOLTÁN SZÁZADOS

ELŐFIZETÉSI ÁRA: Egész évre 12 pengő,
félévre 6 pengő, negyedévre 3 pengő

Megjelenik
havonta kétszer

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, I., Országház-utca 30.

*Hiszek egy Istenben, hiszek egy hazában,
Hiszek egy Isteni örök igazságban,
Hiszek Magyarország feltámadásában.*

Amen.

Horváth János IV. tiszthelyettes.

Porbahullott egy tollaskalap, megtört a fénye egy büszkén csillogó csendőrszurornak: Horváth János tiszthelyettes Nagyperkátán a közbiztonság hűségese szolgálatában hősi halált halt.

Szomorú dicsőségünk és fájdalmas büszkeségünk, hogy hőseink sora végeláthatatlan; hogy a csendőrt nemcsak háborúban, hanem békességes időkben is áldozatul követeli a hivatása, hogy a mások jólétét és biztonságát de sokszor kell a maga vérével megváltania! Tudjuk, hogy a csendőrsorsnak kérelhetetlen végzete ez, még sem tudunk hangtalanul beletörődni, mert következetes törvényszerűséggel mindig a legderekabbakat ragadja ki soraink közül.

Horváth János tiszthelyettes bizonyágot tett róla, hogy a legderekabbak közé tartozott, hogy nem viselte méltatlanul a csendőregyenruhát az életében s hogy méltónak tudott bizonyulni ehhez az egyenruhához akkor is, amikor meg kellett érte halnia. Gondolkodás nélkül, becsülettel és vitézül nézett farkasszemet a halállal s nem az ő vitézségén, hanem a csendőrsors tragikus szeszélyén mult, hogy ezúttal és mindörökké ő maradt alul a küzdelemben.

Azóta eggyel kevesebben maradtunk itt az őrhelyen s eggyel többen vannak a mi hőseink, a vitézek legvitézebbjei, a Horváth Jánosok, akik a maguk meleg vérével mossák ragyogóra a magyar csendőr nevet.

Ne kutassuk, hogy miért kellett Horváth János tiszthelyettesnek meghalnia; ne töprengjünk azon sem, hogy miért kellett mindenkinek úgy történniök, ahogy történtek, ez most már a sebeket csak felszaggatná, de nem gyógyítaná. Aki bűnös, elveszi méltó büntetését s a Horváth János kioltott élete nem marad megtorlatlanul. Most azonban, hogy az eseményekre visszagondolunk, mégsem tudunk azok minden részlete mellett szó nélkül elhaladni.

A véletlen úgy hozta magával, hogy éppen a mai számunkban közöljünk egy figyelemreméltó tanulmányt a csendőrvirtusról és arról, hogy ez a csendőrvirtus tulajdonképpen nem egyéb, mint a

régi magyar huszárvirtusnak atavisztikus átöröklődése, folytatása a csendőrökké lett utódokban. Szomorú aktualitást ad ennek a közleménynek a nagyperkátai eset, azért kénytelenek vagyunk már ezen a helyen, eleve hangoztatni, hogy huszárvirtus alatt nem a nagyperkátai virtust kell érteni és csendőrvirtus alatt sem egészen azt, ami ott az előbbivel legelőször szembenállott.

Nagyon szeretjük mi a bátor és vakmerő huszárt; azért huszár, hogy az legyen. Nem helyesljük, de a magyar nép lelkét ismerve, talán megbocsátjuk, ha ez a bátorság néha olyan tettekben nyilvánul meg, amelyekben a törvény szemével szépséghibát is fedezhetünk fel, elvégre mindenki csak addig vitézkedik, amíg emberére akad. Szinte azt lehetne mondani, hogy minálunk ez a dolgok rendje, amely sok dicsőséget szerzett a harctéren a magyar névnek. A legvitézebb huszárnak sem szabad azonban megfélemlenie a fegyelemről. Minden virtus csak addig virtus, amíg a katonát ki nem vetkőzteti a maga mivoltából s meg nem fosztja a katona legnélkülözhetetlenebb tulajdonságától, a fegyelmezettségtől. A fegyelmezett vitézségért aranyérem jár, a fegyelmetlen virtuskodásért sokévi börtön. Ez a különbség a kettő között.

Egy katonának mindig kell olyan katonai neveléssel rendelkeznie, hogy soha és semmiféle körülmények között ne merészeljen ellenszegülni annak, akinek engedelmességgel tartozik. Ahol ez mégis megtörténik, ott hiba van egész bizonyosan. A boros állapot nem menti ezt a hibát; aki leissa magát, viselje a következményeket.

Négy huszár egy szempillantás alatt leszerelt két csendőrt, akiknek töltött puskájuk, negyven töltényük, szuronyuk és éles kardjuk volt. Ha már most a csendőrvirtusról is beszélünk kell, bizony ki kell mondanunk, hogy két csendőrt nem négy, hanem tizennégy huszárnak sem szabad leszerelnie. Egy szolgálatban álló csendőrnek annyi fegyver és annyi hatalom van a kezében, hogy csak esztelen vakmerő merészel vele szembeszállani s íme, mégis megtörtént, hogy két csendőr négy huszár elől futásban keresett menedéket. A testi épségüket megmentették ugyan, de a testület hírnevét bizony alaposan megtépázták.

Csak egy kicsivel lett volna több fegyelem a huszárokban és egy kicsivel több csendőrvirtus a lefegyverzett járőrben: Horváth tiszthelyettesnek nem kellett volna a megsértett csendőrbeccsületet a vérével tisztára mosnia.

Tartozunk Neked, szegény Horváth János bajtársunk azzal, hogy ezt megmondjuk. Köszönjük Neked, amit a testületért tettél, kísérjen utolsó utadon bajtársaid halála és örök emlékezete!

Vérvizsgálatokról.*

Irta: Dr. KENYERES BALÁZS egyet. ny. r. tanár.

(Befejező közlemény)

Csak kivételesen érdeklí a büntetőbíró, de annál nagyobb jelentőségű a polgári igazságszolgáltatás szempontjából a leszármazás kérdése. Kutatásának az a feltevés adja meg az alapot, hogy a vértulajdonságok éppúgy átmennek öröklés útján a szülőkről a gyermekekre, mint egyéb testi és lelki tulajdonságok is. Örökölheti a vértulajdonságokat a gyermek kizárólag az anyától, örökölheti azokat az apától is, de örökölheti azokat részben az apától, részben az anyától éppúgy, mint ahogy megtörténhet, hogy a gyermek csak az anyjára vagy csak az apjára hasonlít, vagy hogy rajta azok kinézésének keveréke jelentkezik. Hogy ha a gyermek vértestének „A” tulajdonsága van (II. vércsoport) és az anya vértestei szintén „A” tulajdonságúak, tehát mindkettőnek vére a II-ik („A b”-vel jelzett) vércsoportba tartozik, amely esetben az anya vérsavója a gyermek vértestét nem agglutinálja, lehet, hogy a gyermek ezt a vértulajdonságot kizárólag csak az anyától örökölte. Ilyenkor az apa kutatása lehetetlen, mert bármilyen vértulajdonsággal rendelkező férfi szerepelhetett apaként. Ugyanez áll arra az esetre, hogy ha úgy a gyermek vére, mint az anya vére B tulajdonságú, tehát a III-ik (B a-val jelzett) vércsoportba tartozik.

Hogy ha az anyának a vére és a gyermeknek a vére egymással ellentétes tulajdonságú, pl. ha az anya a III-ik csoportba, a gyermek a II-ik csoportba tartozik, amikor a gyermek vértestei az anya vérsavójának hozzákeveredésekor összecsapzódnak (agglutinálódnak), de az apa vére a gyermek vérel egy csoportba tartozik, tehát az apa vérsavója a gyermek vértestét nem agglutinálja, sem azt,

hogy az anyaként szereplő nő lehetne a gyermek anyja, sem azt, hogy az apaként megjelölt férfi lehetne tényleg a gyermek apja, ki nem zárhatjuk, mert lehetséges, hogy a gyermek vére tulajdonságait kizárólag az apától örökölte, az anyától semmit sem kapott.

Ha egy 3-ik esetben a gyermek vértestét úgy az anya, mint az állítólagos apa vérsavója agglutinálja gyanús, hogy a gyermek nem azok egyesüléséből eredt, mert a vére úgy az anya, mint az apa vértől idegen, illetve annak ellensége. Ilyenkor arra lehet gondolni, hogy az idegen tulajdonságokat a gyermek egy más férfitől kapta, tehát más férfi az apja. Határozottan azonban a gyermeknek az illető nő és férfi egyesüléséből való származását kizárni még ilyenkor sem lehet, mert lehetséges, hogy a gyermek vére tulajdonságát felerészben az apától, felerészben az anyától örökölte. Tegyük fel, hogy az apa és az anya vére egymással ellentétes viselkedésű, az apa a II-ik (A b), az anya a III-ik csoportba (B a) tartozik, lehetséges, hogy a gyermek vértestében az A és B tulajdonságok két oldali öröklés folytán keveredtek és így az ő vére tulajdonságai szerint a IV-ik csoportba (A B o) kerül. Ennek megfelelően a gyermek vértestét (A B tulajdonságaik révén) úgy az anyának „B a”, mint az apának „A b” vére agglutinálja. Ilyenkor természetesen meg kell találni az apa és az anya vére közötti ellentétes tulajdonságot, tehát a vizsgálatot az apa és az anya vérenek egymással való összekeverésével folytatni kell. Ha ennél a vizsgálatnál az agglutináció bekövetkezik, bizonyítva van a két vér közötti ellentét és ennek alapján meg kell engedni annak lehetőségét, hogy a gyermek vérenek tulajdonságait részben az apától, részben az anyától szerezte, tehát hogy ő a szóban forgó férfi és nő egyesüléséből eredhetett.

Rab haza.

*Odahaza mostan olyan világ járja,
Aki igaz magyar, rongyos a csizmája;
Rongyos a csizmája, kopott a kabátja,
Nincsen a világon egy igaz barátja.*

*Odahaza mostan, szomorú az élet,
Pusztul a magyarság, minden semmivé lett;
A hű atyafiak, mint bús, sötét árnyak,
Reménykedve várnak, mindegyre csak várnak.*

*Ábrándozó lelkek, amit megálmodnak,
Szébb jövője lesz még szegény magyaroknak.
Megsegít az Isten, eloszlik az átok,
Magyarokká lesznek megint a Kárpátok.*

Barénai Ferenc.

Szegény Aranyvirág!

Irta: BEÖTHY KÁLMÁN százados.

Ott pihent az oldalban, a dombon Bálint tiszthelyettes az őrsparancsnok, hazatérőben az ellenőrzésből. A körlet csöndes, emberei rendben, van egy jó félórása itt a dús fűvön pihenni, gondtalanul gondolni magát. Oldalt a szőlőkből most termek majd haza a munkások, útjuk: egy. Látja is őket, beszélgetnek is.

Lent, előtte messze kis faluja: úgy látni innen, mintha lélek se lakná, csak nagynéha bukkan fel az utcák keskeny szűrkességében egy-egy fekete pont, aztán újra elvész... Tán a szomszédasszony ment a másikhoz vagy tán Rongyos Mari volt, a „bőrharang”, aki a városba jár s tán új hírt hozott. Mert más aligha eseleng-esavarog e dologidőben. Minden ép kéz a mezőn, ahol a kenyér terem...

Nyugodt, csöndes alkonyodás kezdődött, mint Bálint lelkében. A szőlőből olykor kacagás csengett feléje, a faluból gyengén ért hozzá egy-egy korai kakaskiáltás, hazavágyó panaszos bögése a csordának zavarta a csöndet s valahonnan erőshangú parasztleány nótáját hozta a szél:

*Vót nekem egy aranyhajú kedvesem,
Párját sehol a világon nem lelem,
Aranyhaja leért egész bokáig,
Aranyhaját simogattam sokáig...*

Bálint tiszthelyettes elmosolyodott alig látszón. A megbékélt, derűs, egyenes emberek mosolya volt az kint az ő, gyönyörű, titkok-terhelte természetben... „Aranyhajú”... Az ő kicsike lánya is... Az ő gyönyörűsége, aki közelebb hozta őt az Istenhez. Az is aranyhajú. Selymes, fénylő, tiszta, dús, jóillatú aranyhajú... Az arca, mint a virágok szirma: hús, lágy és síma. Fehér és mikor simogató kéz éri, — mint a kora májusi hajnalodás...

Arva kis apróság, akiért az anyja életét adta: belepusztult a rettentő vajadásba... Arva kis Élet, akire most csak a nagyanyja gondol s akit mondhatatlan aggodással féltenek...

Az a kis könnyeszem Bálint szemében: talán az anya után szökken elő — tán ezredszer már? Vagy a kiszámíthatatlan sorsosztó Isten iránti hála sarkalta azt a szívből, hogy hát még se hagyta nehéz sorsában vígasz nélkül őt? Ki lát a szívbe?...

Akkor azt hitte: nem bírja. Azóta — lassan, nehezen beletörődött. Szolgálat, nyomozás és újra szolgálat: alig volt otthon s ha hazatért, alig melegedett meg kis árvája szemegyaráinál, — már menni kellett: valahol hiányát érezték.

Hogyha azonban a nő és férfi vérenek keveredésekor agglutináció nem áll be, arra kellene következtetni, hogy a gyerek azt a tulajdonságot, amely az ő vérét úgy az anya, mint az állítólagos apa vérenek ellenségévé teszi, csak egy harmadik egyéntől kaphatta.

A fentebbiekben megállapított abból a tényből, hogy a magzat a vértulajdonságokat kizárólag csak az apától örökölheti következik, hogy a terhes nőnek és a méhében tartózkodó magzatnak vére egymásnak ellensége lehet. Ujabban a fennebbi lehetőséggel igyekeznek magyarázni azt a rejtélyes betegséget (eclampsia), amely terhes nőknél, illetve szülő nőknél az egész testre kiterjedő súlyos és gyakran halálhoz is vezető göresökkel jelentkezik, okát régebben is már abban keresték, hogy a magzat testéből mérgező anyagok jutnak az anya testébe s csak az újabb vizsgálatok alapján sejtjük, hogy ez a mérge nem egyéb, mint a gyermeknek az anya vérevel szemben ellenséges vére.

Vérvizsgálatok az igazságszolgáltatás gyakorlatában.

Az igazságszolgáltatás gyakorlatában vérvizsgálatok végezése úgy polgári, mint büntető perek elintézése érdekében mint a büntető perrendtartás egyes intézkedéseinek végrehajthatása — pl. a szabadságvesztésbüntetés foganatosítása — érdekében szükséges lehet. Az utóbbi eset előáll pl. akkor, hogyha az elítélt vérezést hoz fel, mint a büntetés elhalasztása, vagy megszakítása kérésének indokát és gyanú merül fel, hogy a vérezést színleli, illetve szándékosan idézi elő. A kérdések — az esetek változatosságának megfelelően — igen különböző formában állhatnak a szakértő elé. A gyakrabban előfordulókat (mellőzve azokat, amelyek a vérnyom

keletkezése körülményeit, tehát azt kutatják, hogy azok preckelés, taposás, érintés, mosakodás, elmázolás folytán, vagy milyen más módon keletkeztek) alábbiakban csoportosíthatjuk:

1. A feltalált nyom tényleg vértől ered-e?
2. A vérnyom ember vagy állat vértől eredt-e? Ha állatvér, milyen állatnak a vére?
3. Ha a vérnyom embervér, vajjon honnan eredt, sérülésből, vérköpéstől, havibajtól?
4. Milyen egyéni tulajdonságai vannak a vérenek, nevezetesen bizonyítható-e a vértulajdonságok alapján, hogy:
  - a) egy vérnyom a sértett, vagy gyanúsított vértől ered-e?
  - b) hogy egy gyermek kinek a gyermeke?

A gyanus nyom tényleg vérnyom-e?

Hogy ha a vérnyom nagyobb terjedelmű és kivált hogy ha friss, — tehát keletkezése óta hosszabb idő nem telt el — szabad szemmel is könnyen felismerhető s természete iránt eléggé gyakran a körülmények sem hagynak fenn kétséget. Előfordulhatnak azonban más okból keletkező nyomok, amelyek a vérnyomok kinézését csalódásig hűen utánozzák. Ilyen nyomokat előidézhetnek festékek, gyümölcsök vagy más növények leve és roncóléka (cseresznye, vörös répa, ribizli, áfonya stb.), alacsonyabbrendű növények, gombák törmelékei vagy azok váladéka, penészgombák, moszatok, algák vagy bacteriumok, amely utóbbiak rothadó holttesten, de esetleg egyéb szerves anyagokon is (véres kenyér) sötétpiros telepeken tenyésznek; előidézhetnek vérnyomokat utánozó foltokat rovarok, pl. ágdarabokon a vértetű; származhatnak vére gyanus nyomok bélsártól még akkor is, ha az vért nem tartalmaz. Előfordulnak friss, de száraz fadarabokban is sötétvörös rostok, erek, növények felületén (pl. a

Akkor elgyengült az akarat, a kedv benne; eltávozott dolgoskezü, melegsájú asszonya majd elvitte minden erejét. Azóta — újból kezd örülni. Ma már bent él a falu szívében, — megkettőzött ereje sok dícséretet nyert, munkákra készítette, emlegették más vidékek örsői is, az övé meg — apjának érezte.

Egyensúlyba került benne és körülötte lassan minden s most jó volt innen a dombról lenézni a kis nádas, cserepes falura, melynek közepe táján úgy meredt az égre a fehér templomtorony, mint egy hatalmas ujj, amely oda mutat, hol egyedül lehetséges a Hitet megtalálni...

Árva kis csöppsége vajjon most mit tesz? Próbálta kis portáját így, innen megkeresni. Mert számtalanszor nézte már innen azt, könnyen ráakadt: az eperfás udvarra. Elidőzött ott egy kicsit, aztán szeme a temető felé rebbent...

Készülődött. Még benéz a Lilla-majorba s aztán haza tart. Harangkondulásra otthon is lehet.

Igen, de hátha előbb?...

Mert, ahogy fegyveréért nyúlt volna maga mellé, falujából különös lármá, zaj ütődött hozzá.

Odakapta figyelőn fejét s esodálkozni készülő szeme hirtelen riadra meredt.

A templom mögött szokatlan füst esapódott, kanyargott, fel az égnek s benne pillanatokig sárgás-vöröses villódzások látszottak. Mi az? Tűz? Hol? Mi ég? — ezer kérdés rohamozta meg Bálintot pillanat alatt. Felugrott, előrefúrta fejét s a félrevert harang elrémítő lármája igazolta a piszkos-fekete füstöt...

Már szaladt az oldalon s míg egyet lépett, a harang tízszer kiáltott eléje: „Segítség!!“

Le nem vette szemét a lángnyelvés képről s nyugtalanul kereste újból kis házát, kertjét. Figyelte a szél

járását és számadást vetett hirtelen: hol a tűz, merre a háza s hogy jár a szél...

Megbotlott, elesett, szaladt, méteres árkokat ugrott — s vele sietett, rohant itt is — ott is, közelebb távolabb a szőlők sok munkása: ember, asszony, — le a faluba, mintha vész elöl menekülnének, pedig a vész felé törtettek. Most már más oldalról látszott a falu, most már azt is látta Bálint tiszt helyettes, hogy a K. Nagy Imre csürje gyuladt ki s már nem füstöl — csak lángol... Szinte hallja a ropogást s már a szomszéd háztetője ontja a rémes, fekete füstöt s a szél lassan ott lent — diadalmas lesz... Most már kiszámította, hogy az utcája másik oldalán a hetedik szomszéd háza tetején tombol a láng, most már „jajj“ szakadt fel ziháló melléből s „Jézus-Mária!“-fohászkodás kélt az ajkán, hiszen az oesmány füst már belepte a tájat...

Barna arcáról minden lépése elé hullott a verejték, zörrent minden ugrásnál a kard s a fegyverfogó keze csupa forróság, tűz...

Bálint szívében az apa, a csendőr s az ember küzdtek az elsőségért: melyiknek fáj jobban az, amit lát?...

Ott lent sürgetve, riadtan bűgött, sírt, jajgatott a harang. Galamb-csapatok röpködtek szét a messze vetések fölé. Böszörmény előtt magas porfelleg közeledett s mikor a szél szétszórta olykor, — benne a tűzoltók vágattak meggyúlt lovakkal, sikoltó kürttel faluja felé.

És Bálint már fáradt lett. Ezer meg száz kilométert bejárt mint esendőr; mündegy volt: napsugár vagy eső hullott a lába elé, — mündegy volt: názsiton járt-e avagy botorkálva kínlódta át az éjszakákat — megtette. Szótlanul. Örömmel. De a sok-sok kilométer és éjszaka becsületes arcán már árkokat kezdett s barna hajában sűrűn ragyogott már az ezüst... lassan-lassan a pihenésre készülődött s most, Uram Isten!...

cirokseprű egyes szálain, száraz nádon) piros csíkok, pontok; sötétvörös foltok, csíkok, erek mutatkozhatnak ködarabokon is; néha vastárgyakon fejlődött rozsdá utánozza a vérnyomokat magán a vason, de esetleg más tárgyakon, pl. ruhadarabokon, fejsze, kalapács nyelének azon a helyén, amelyek a rozsdás részekkel érintkeztek. Gyilkosságra gyanus esetben a lepecsételt ajtó küszöbére hullott spanyolviasz-csepp hasonlított egy esetben vérnyomhoz. Mindezekben az esetekben a nyomnak szaga, vagy egyéb durva tulajdonságai a szétroncsolt növényi, vagy rovar részek tapadása, a nyomnak helye adhat eredését illetőleg felvilágosítást, de néha még ilyenkor is szükség lehet finomabb vizsgálatokra, mert lehetséges, hogy a vérnyomok egyéb anyag nyomaival együtt fordulnak elő, a rozsdá, a szétroncsolt rovar elfedheti a vérnyomot. De természetesen előfordulnak olyan okok is, amelyek valóban vértől eredő nyom felismerését nehezítik. Sötét alapra ömlött véren a vérre jellemző sötét barnás-vörös színt sokszor nem lehet felismerni. Különösen nagy jelentősége van annak, hogy a vérnyomok állás közben részint száradás, részint fényhatás következtében teljesen megváltoznak. Az eredeti barnás-vörös szín tisztán barnává, majd feketévé, szürkéssé, zöldessé lesz s ilyenkor csak finomabb vizsgáló módszerekkel — tehát csak szakértők igénybevétele mellett lehet azok természetét meghatározni.

Ezeknek a finomabb vizsgáló módszereknek alkalmazhatósága is lényegesen függ a vérnyom minőségétől. Friss vérnyomok vizsgálata könnyebb, régieké nehezebb, de ha a szakértő a kellő eszközökkel, tudással és gyakorlottsággal rendelkezik, — ritka kivételes esetektől eltekintve — mindig sikerül, még akkor is, ha a vizsgálandó nyom mák-

szemnél sokkalta kisebb. A felismerésre a szakértő használhat kémleléseket, használhatja a nagyító üveget és az ú. n. színképelemző készüléket; keresheti ezekkel a vérnek alakelemeit és az ú. n. vérfestéket.

A vér alakelemei.

A vér alakelemei közül a vér felismerése szempontjából a vörös vértesteknek van a legnagyobb jelentősége. Ezek a vörös vértestek ember vérében korongalakú, közepükön valamivel vékonyabb, tehát keresztmetszetben piskótaalakú, egy milliméter nyolcezred részének megfelelő nagyságú képletek, amelyek szabadon, tehát egymástól különválva úsznak a vérnek tiszta vízhez hasonló, átlátszó savójában. Színük a vörös vértesteknek nagyító üveg alatt halványsárgás, de nagyobb tömegben sötétvörös s épen nagyobb tömegük adja meg a vérnek ismert színét. Számuk a vérben óriási nagy, amennyiben egészséges ember vérének egy köbmilliméternyi mennyisége 5 millió vörös vértestet tartalmaz. Keresésük nagyító üveggel nagyon könnyű. Ha friss a vér, annak egy kis cseppjét vagy magában, vagy gyenge konyhasó oldattal hígítva tesszük a nagyítóüveg alá, amikor is 600—800-szoros nagyítással a vörös vértesteket jól láthatjuk. Beszáradt vérnyomokban keresésük csak annak feláztatása után járhat sikerrel, amire különböző folyadékokat (pl. 30%-os kálilúgot) lehet használni. Ilyenkor — ha a beszáradt foltban még maradtak ép vértestek, azok egyideig tartó áztatás után kivált a vérrögnek sárgásbarnás, recés nagyobb foltja szélei mentén különválnak. Gyakorlott vizsgáló a nagyobb vérnyom recézetéből is következtethet vérrög, illetőleg végezhet további vizsgálatokat arra nézve, hogy a recét vajjon a vérből alvadás közben kivált rostonya (fibrin) okozza-e, ami a

Olmos lett a lába, — a szíve olykor éleset szúrt — s ott lent, oh, mily messze még — emberéletek előtt a halál les, vigyorog! ... Ott a kicsi aranyvirága is megrettenve, — már, oh, Isten — átesapott a láng az ő sorára is. Látja: K. Nagy háza most roppant össze... Millió aranyszikra szökken fel utána s a mögötte szétterült korom-füst háttérben úgy látszik, mint gyászba öltözött égboltra, ha óriásmarkok szórják a csillagok seregét...

Most már csak azért is, tovább!

Torka tikkadt lett, nyelve alig mozgott, mikor fuldadozva a falu alá ért. Az égés és füst szaga, az arcába verő pernye, por, síró asszonyserég, reszkető állatok, kik eléje kerültek, új erőre biztatták izmait, kis virága féltése elfeledtette vele, hogy a szíve akadoz, hogy lábát véresre verte a kard, csak szaladt az utcákon, kerteken, udvarokon át, ki az ő sorára.

Egy pillanatra itt megállt. Nézte faluja szerencsétleneit, nyomorgó kis parasztjait, kiknek mindenét elvitte, elrabolja a tűz! Mindenüket?!... És neki?...

És közel járva az övéihez, még megmaradt erejével újból előre rohant.

Kormos, sáros arcok jajveszéklő, torzult arcú asszonyok, egy-egy elriadt állat suhantak el mellette s még látta a kintől, rettegéstől homályos szemével, hogy K. Nagy udvarán összecsuklott testtel sírt a gazda s véle zokogott a háza népe s a szomszéd udvaron meg, mintha valaki ott feküdne mozdulatlan...

Itt már forró volt a levegő, perzseltek és üszkösök a virágba borult fák és a megégett akácfürtök rettentő tömege barnállott a sár, por, víz, pernye mellett az összetaposott úton. Az utcán ahány ház, annyi lángtenger s a tenger előtt és benne emberek verekedtek a vésszel villákkal, ásóval. Verték a tüzet, a házat, istállókat, melyekből borzalmas ordítással szabadultak sóvány kis tehenek, malacok, ha tudtak...

A víz már kifogyott minden kútból s a szegény, elhagyott falu ott állott perben az Istennel egyedül, hatalmas lángözönben... Fekete lé kanyargott ki az udvarokból, az üszkös, vereslő, izzó gerendák közül s felettük fehér pára úszott...

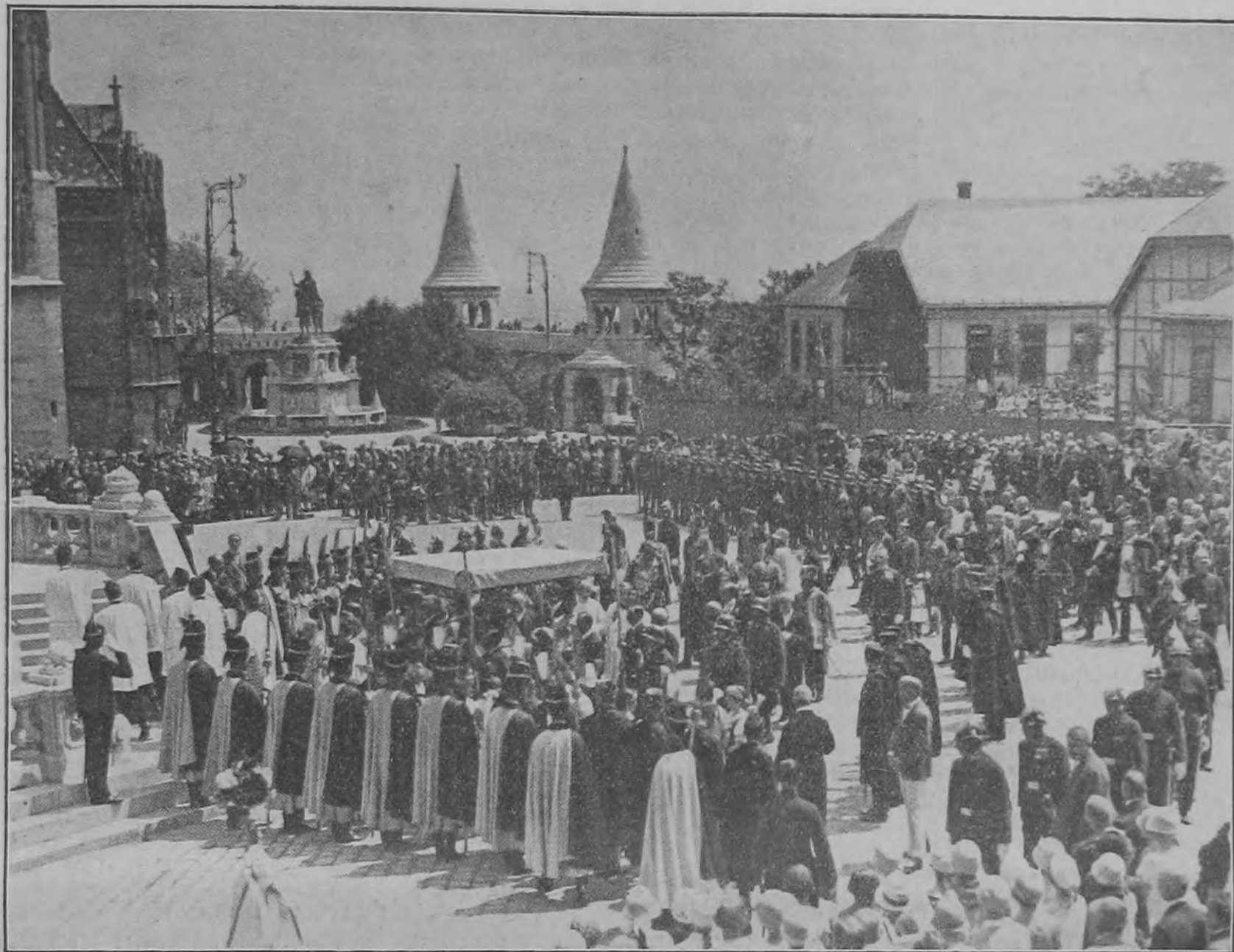
Minden ház előtt a család imádkozott és átkozódott, úgy ostromolták a lángokat s már senki se' törődött a máséval...

Csak esendőreit látta még rohanásában, hogy viaskodtak, dolgoztak a roncsá lett udvarokon s hogy Kiss I. törzsörömester amott, most hozta ki a házból Biróné asszonyt, a gyereksége óta nyomorultat s a tető mögöttük, lábuk nyomába zuhant.

Hát már ő se' segíthet... Esztét vesztve, rohant háza elé, ahová rémséges lángok hívták, ahová dobta, lökte őt az apai szív, fiúi lélek s ahol, mikor alig állva már lábán megérkezett, — könnyek szaladtak szemébe s a szíve rettentőt rándult. A kertből ordítás, sírás hangja facsarta össze a szívet. Átrohant az udvaron, — csonka füstölgő házat nem is látta — s a kert sövényénél mint a megbomlott lelkű állott meg s felordított borzalmas kiáltással: „Anyám!!“

A szétaposott vetemények között, — beszennyezett párnákon szétdobott hajjal, ájultan, égetten feküdt az anyja. Ruhája perzselten, cafatokban, két karja csupa véres, tátongó, kiáltó seb s lábainál, mint egy fehér gombolyag, kis leánya, édes aranyvirága fetrengve, ordítva, a feketére égett drága testével, eltorzult arcán patakban folyt le a sebekre a könny, az első fájdalmas könnyei szegény aranyvirágnak...

S mikor Bálint tiszthelyettes sírva kapta fel ölébe minden örömének, kedvének ékszerét, a csonkult, halálos sebektől terhelt gyöngye kis karok felvonaglottak még arcához, megölelni akarták még melegen, oltalmat esdve, — de az apró szívecske utolszor mozdult s a vértelen ajkakon suttogón, gyöngén szállt el a szó: „Apám!“...

Úrnapja: A Körmenet elindul a koronázó templomból.

vére szintén jellemző lehet. Erre az eljárásra azonban rendszerint a vér megállapítása érdekében szükség nincsen s az inkább jön szóba akkor, amikor havibajnak vérét kell más vértől megkülönböztetni (l. ezen címen később).

Idősebb vérnyomokban a vörös vértetek egyrészt a száradás, másrészt egyéb okok hatására megsemmisülnek úgy, hogy azokat semmiféle áztató folyadékkal láthatókká tenni nem lehet. Ilyen hatása van egyebek között a vízben való ázásnak is, mert vízben a vörös vértetek felduzzadnak és egy idő múlva teljesen fel is oldódnak. Ezért többnyire nem találunk vörös vérteteket abban a vízben, amelyben a tettes kezeit vagy más véres tárgyait megmosta. Mindezekben az esetekben a vér jelenlétének bizonyítására a vérfesték jelenlétének kimutatását kell felhasználni.

A vérfesték kimutatása.

A vérfesték (haemoglobin) vastartalmú vegyület, amely a maga sajátlagos tulajdonságaival csak a vérben fordul elő, tehát arra jellemző. Kimutatására vegyi kémlelések mellett főképen a színképelemző készülék használatos. A vegyi eljárás kétféle; vagy különböző anyagok hozzáadása folytán bekövetkező színváltozással, vagy pedig azzal bizonyítja a vér jelenlétét, hogy különböző anyagok hozzáadására a vérfestékből vére jellemző kristá-

lyok keletkeznek. Amíg a vérfestékjegecek vére teljesen jellegzetesek s annak jelenlétét határozottan elárulják, a színváltozásokkal járó próbák többsége egymagában nem jellemző, mert kivételesen egyéb vértől mentes anyagokon is beállanak. Feltétlenül jellemző azonban a színképelemző készülékkel végzett vizsgálat eredménye.

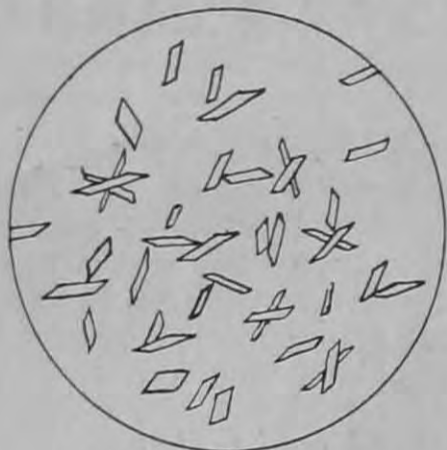
Vegyi próbák.

A vegyi próbák közül a törvényszéki orvostanban kivált régebben az ú. n. Van Deen-féle próba volt elterjedve. Végezzük úgy, hogy a vizsgálandó rögcskére régi terpentint cseppentünk, majd Guajak-gyantának borszesszel készített erős oldatát (egy késhegynyi por 5 ccm. borszesszre), mire, ha vér van jelen, kék színeződés áll be. Végezhetjük a próbát úgy is, hogy megnedvesített itatóspapírral leitatjuk a vérnyomot és az itatóspapíron végezzük a vegyszerekkel a kémlelést, amikor egy idő múlva a kék színeződés szintén előáll. Minthogy a színváltozásnak az az oka, hogy a kémlelés alkalmazásával éleny szabadul ki és ez idézi elő a guajakoldat megkékülését, ilyen élenyfelszabadulás pedig az említett kémszerekre más anyagokon is bekövetkezik: a próba a vért eléggé határozottan nem bizonyítja. Ugyanez áll az ú. n. perhydrol próbára nézve, amely abból áll, hogy a nevezett anyag hozzáadására a vérnyom pezsgése jelentkezik, mert

az is éleny felszabadulásának jele. Nagyjában ugyanazon az elven (tehát catalysation és azzal kapcsolatos színváltozáson) alapulnak a nagy számmal ajánlott többi vegyi próbák is (Benzidin, Rhodanin, Aloin, Leukomalachit zöld, Eosin-hydrat, Hydrazinhydrat stb. próba, amelyek között egyesek rendkívül nagy érzékenységek, pl. a Benzidin-próba a vért még ötszázszoros hígításban is kimutatja, de valamennyinek meg van az a hibája, hogy vérré határozottan nem jellemzőek és egyéb anyagokon (nyál, genny, forralatlan tej, erjesztők, fémek oxydja stb. is mutatkoznak s hogy egyesek eredményességét a vért változtató külső behatások (hőhatás, rothadás, vegyi anyagok stb.) is akadályozhatják. Mindezekért azt szokták mondani, hogy a vegyi próbák csak tájékoztató próbák. Ha a próba sikerül, ez még nem bizonyítja, hogy a nyom vértől ered, viszont ha nem sikerül, a vér jelenlétét kizárhatjuk. Minthogy azonban előfordulnak esetek, amelyekben a vérnyom is úgy megváltozik, hogy a próbáknál eredményt nem ad, a vegyi próbáknak a kizárás szempontjából is csak korlátozott értéke van. Ha a próba sikerül, további vizsgálatokkal kell még kizárni, hogy az eredményt nem egyéb anyagok adták és külön kell még bizonyítani, hogy vér van jelen. Az utóbbi szempontból az előzetes próbák veszedelmesek is lehetnek, mert esetleg elroncsolják a vérfestéket és ezzel a kristályok előállítását és a színeképelemző készülékkel végzett vizsgálat eredményességét befolyásolják.

A vérkristályok.

A vérben állás közben már képződhetnek különböző vérfestékkristályok, de ilyeneket különböző

5. ábra: Haemin jegecek.

anyagok hozzáadása által mesterségesen is előállíthatunk. A legrégebben és leggyakrabban használt eljárás az ú. n. haemin-jegecek előállításában áll. Készítjük ezeket a „Teichmann“ névvel is megjelölt kristályokat oly módon, hogy üveglapocskára helyezett finom vérporhoz elébb egy kis konyhasó-jegecet, azután egy csepp tömény ecetsavat (ú. n. jegecetet) teszünk és a keveréket láng felett vagy egyébként a folyadék lassú elpárolgásáig melegítjük. A vérből képződő kristályok sötét barnászöld színűek, a rhombus-rendszerbe tartoznak, néha köszörűkőalakúak és jellegzetesen, néha szorzójel alakjában rendeződnek el (5. ábra). A képződésük feltétlen bizonyossággal mutatja, hogy a felhasznált porban vér volt jelen, képződésük elmaradása azt, hogy az illető nyom vérnyom volt, azonban ki nem zárja, mert különböző behatások, amelyek a vérnyomot érték (erős hőbehatás, a vért hordó ruha-

darabok kivasalása, hosszabb fénybehatás), különböző anyagoknak hozzákeveredése (különösen rozsdának hozzákeveredése) lehetetlenné teheti a jegecek képződését.

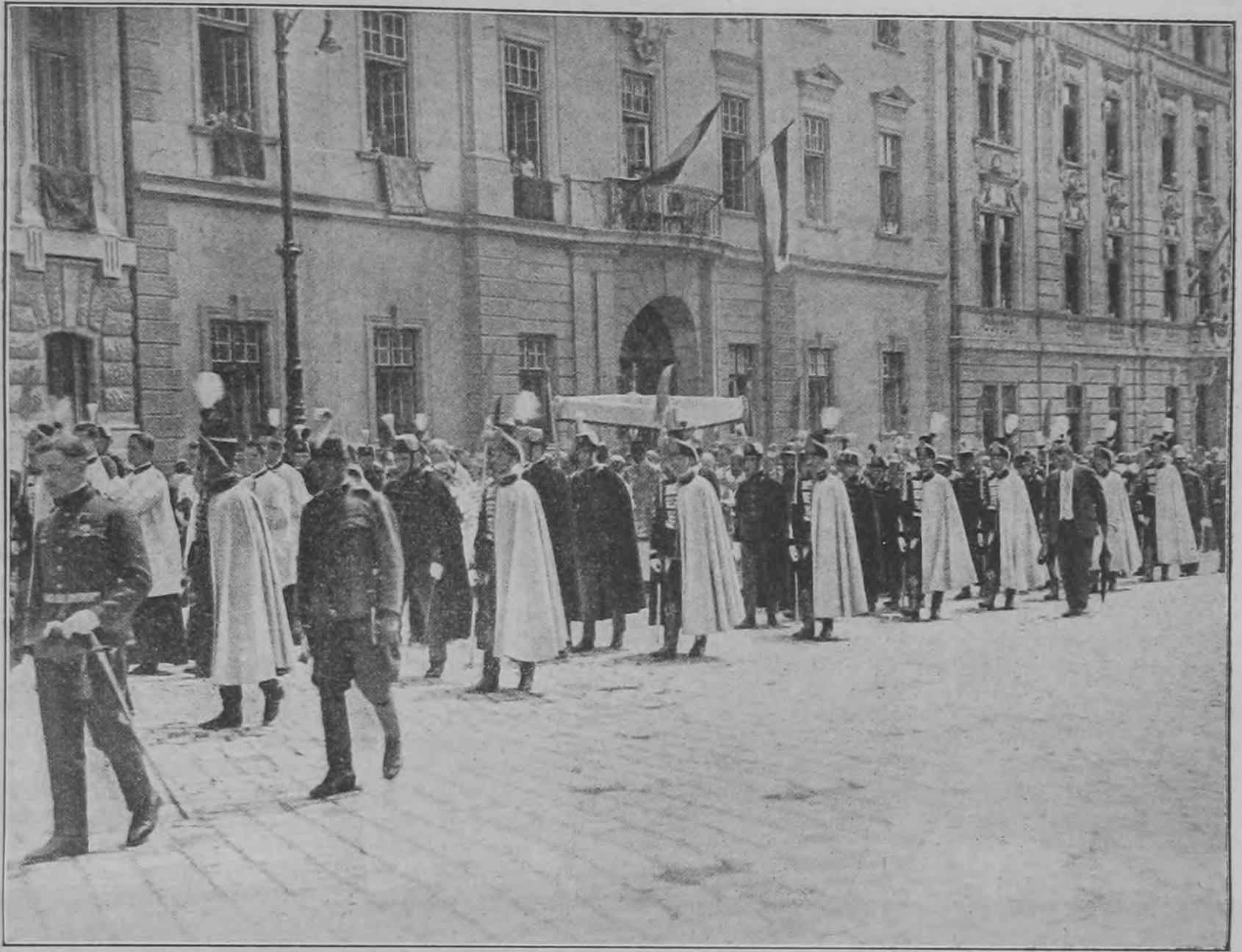
Aránylag könnyen lehet a vérnyomokból ú. n. haemochromogen kristályokat is előállítani. A vizsgálandó folttól vízzel vagy pyridin-oldattal való kiáztatás útján lehetőleg tömény oldatot készítünk, egy csepp tiszta pyridin-oldatot és egy csepp redukáló-oldatot (hydrazin-hydrat, friss kénammon-oldat) adunk hozzá és légbuborékok képződésének elkerülésével fedő üveggel lefedjük. Ha vér van jelen, többnyire azonnal képződnek a jegecek. Ezek élénk piros, vagy rubinvörös tükökből, oszlopokból állanak, egyeseknek egyik vége fecskefarkához hasonlóan meg is lehet hasadva. Néha csak erősebb nagyítással látható kékűk, vagy csillagalakú csokrok keletkeznek. Vér jelenlétére ezek is feltétlenül bizonyítók. Képződésük hiánya azonban a vér jelenlétét szintén nem zárja ki, mert — habár ezt az eljárást az eddigi tapasztalatok szerint kevésbé akadályozza idegen anyagok hozzákeveredése, mint a haemin-jegeceket készítő eljárást — egy-egy esetben az eredmény anélkül, hogy annak okát megtudnók találni, kimarad.

Feltétlenül bizonyító — de a fennebbieknél körülményesebb eljárás s még teljes alapossággal nincs is kidolgozva az, amellyel az ú. n. haematorporphyrin-kristályokat igyekeznek előállítani.

Előnyük mindezeknek a kristályképző eljárásoknak még az is, hogy kétség esetén az illető jegecek vérfestéktől való eredését színeképelemző készülékkel is be lehet bizonyítani.

Színeképelemző vizsgálat.

A színeképelemző készülékkel végzett vizsgálat-hoz használt eszköz lényeges alkotó része egy üveghasáb, amely a nap- vagy a mesterséges fényforrás fehér fényét részeire, tehát a szivárvány színeire bontja el. Ha színeképelemző készülékbe beletekintünk, egy színszalagot látunk, amelyen vörös, narancsszínű, sárga, zöld, kék, ibolyaszínű részletek következnek egymásután. Ha a fényforrás és a hasáb közé véroldatot helyezünk, a színes szalagban fekete csíkok, ú. n. elnyelési csíkok jelentkeznek, amelyek a vérfesték fajtája szerint különböző szélességűek, egymáshoz viszonyítva különböző távolságban fekszenek és a színes szalag különböző helyét foglalják el. A friss vér oldata pl. a színes szalag zöld mezejében egy keskenyebb és egy szélesebb sávot eredményez. Különböző olyan vegyi anyagoknak a véroldatához való hozzákeverése, amelyek a vérfestéket megváltoztatják, a színeképben is változást létesítenek, amennyiben a különböző vérfestékmódosulatoknak meg vannak a maguk elnyelési csíkjai, amelyek az illető vérfestékre teljesen jellemzőek és így a vér jelenlétét feltétlen határozottsággal elárulják. A színekép szalagja mellé helyezett számskála segítségével a csíkok helyét és szélességét számokkal is pontosan meg lehet jelölni. Minthogy a színeképelemző készüléket egyesíteni lehet a nagyítóüveggel az ilyen módon kombinált készülékkel elképzelhetetlenül csekély vérnyomok jelenlétét is fel lehet ismerni. Különösen érzékeny eljárást dolgozott ki Felletár országos bírósági vegyész. Ennél egy tűszúrásnyi vérrögöcskét, vagy egy vékony kis szálaeszkát, amelyet a vérnyomokra

Úrnapja: Az Oltáriszentséget a menethen a koronaórség festői sorfala kíséri.

gyanus ruhadarabból húzunk ki, üveglapra téve, elébb egy csepp lúgot, majd ú. n. Stokes-féle redukáló oldatot teszünk hozzá és azt a színeképelemzővel megtöltött nagyítóüveg alá állítjuk. Ha vér volt jelen, a vérfesték csíkjait jól felismerhetjük. Ezzel az eljárással még a kés pengéjén tapadó megsült húsróstocská vért is ki lehet mutatni, úgy hogy ezért az eljárást a törvényszéki orvostan igényei szempontjából még túlságos érzékenységűnek is lehetne mondani.

Újabban a véryomok kutatására az ibolyán túli sugarakat (ultraviolett) is próbálják alkalmazni. Felhasználhatóságuk alapja az, hogy fehérje oldatok ultraviolett fényben fluorescálnak. Ezeket a különleges fénysugarakat már régen alkalmazták a növények zöld festékanyagának, a chlorophyllnak kimutatására, de a véryomok vizsgálatára való kiterjesztésük csak újabb keletű (Hausmann, 1911.). Ma már megállapítottunk vehetjük egyes vérfestékvegyületek fluorescálását, nevezetesen, hogy a savanyú Haematoporphyrin narancs-színben, a lugos karmazsinpiros színben fluorescál, tehát a vér kimutatása céljából nem kell egyebet tenni, mint véryomot alkotó vérből kénsav hozzáadására haematoporphyrin fejleszteni. Ezzel az eljárással — amint legújabb tapasztalatok bizonyítják — magukat a beszáradt véryomokat is fluorescálásra lehet bírni, ha azok régiek és bennük a Haematoporphyrin

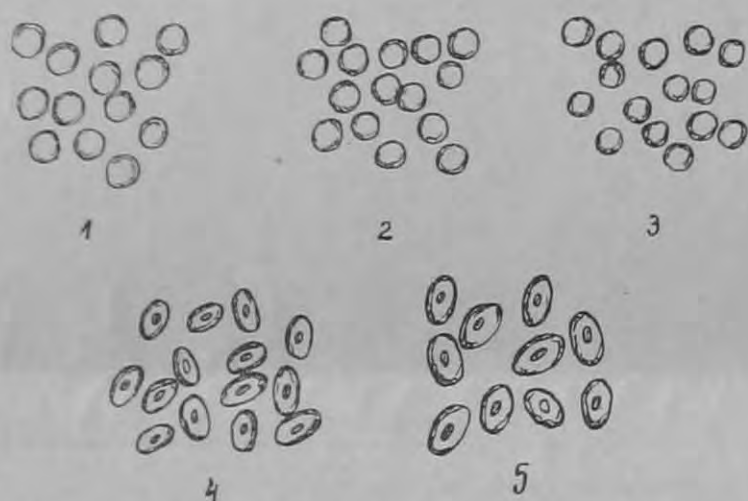
állás közben kifejlődött. Frisebb véryomokon vegyszerekkel lehet a haemotoporphyrin és ezzel a folt fluorescálását előidézni. Lényegesen kibővült az eljárás a Luminiscenz-mikroszkop megszerkesztésével, amely módot ad egészen apró véryomok vizsgálatára is. Az eljárásnak nagy előnye, hogy magán a véryomot hordó tárgyon, folyadékok, vegyszerek hozzáadása és minden különösebb kezelés nélkül közvetlenül lehet a vért kutatni. Az eddigi vizsgálatok biztatóak a tekintetben, hogy az eljárás a törvényszéki orvosi gyakorlatban is használható, eljárássá fogja magát kinőni. Egyik nagy hátránya természetesen, hogy a hozzá szükséges berendezés rendkívül drága.

Az ember- és állatvér megkülönböztetése.

Az eddig ismert vizsgálo módszerek közül azok, amelyek a vérfestéket kutatják, az ember és állat vérenek megkülönböztetésére módot nem adnak, mert a piros véru állatok és az ember vérfestéke között olyan különbségek, amelyek a megkülönböztetésre alkalmat adhatnának, nincsenek. Végeztek ugyan egyesek vizsgálatokat, amelyek azt látszanak bizonyítani, hogy az ember és az állatok vérfestékének kristályai között vannak különbségek, de olyan eredményeket ezek a vizsgálatok, amelyek a törvényszéki orvosi gyakorlatban való értékesítésüket megengednék, eddig nem szolgál-

tattak. Az eddig ismertett vizsgáló eljárások közül kizárólag az alakelemeket, nevezetesen a vörös vérszöveteket nagyító üveggel vizsgáló eljárásnak van a megkülönböztetés szempontjából, de sajnos, szintén csak korlátolt értéke. Microscopos vizsgálattal biztosan meg lehet különböztetni az ember vörös vértestétől, de egyben az összes emlős állatok vörös vértestétől a halak, madarak, hüllők és kétéltűek vértét, mert ezeknek vörös vértestei jóval nagyobbak, mint az emlősök vörös vértestei, emellett ovális alakúak és magjuk van. Az ember és az emlős állatok vörös vértestei korongalakúak és magjuk (kivéve egyes, főleg a méhmagzatokban mutatózó, fejlődésben levő alakjaikat) nincsen. Kivételt alkotnak a teve, dromedár és láma-félék, amelyeknek vörös vértestei a madarakéhoz hasonló ovális alakúak, de magjuk ezeknek sincsen. Az emlős állatok és az ember vörös vértestei, tehát egymáshoz hasonlóak és csak nagyságbeli különbségek mutatkoznak rajtuk, amelyek azonban olyan jelentéktelenek, hogy a törvényszéki orvosi vélemények nagy jelentősége mellett nem értékesíthetők. Amint fennebb már

6. ábra: Vörös vértestek. 1 Ember. 2. Disznó. 3. Tengeri malac. 4. Tyuk. 5. Csuka.

érintettem, az ember vörös vértestei átlagban nyolcezredrész milliméter átmérőjűek, a legnagyobbak közöttük 9.4, a legkisebbek 6 mikron nagyságúak (egy mikron = egy ezredrész milliméter); a házi nyúl vörös vértestei átlagban 7.15 mikron átmérőjűek, de nagyságuk ingadozik 6.5—8.1 között. Legnagyobbak az elefánt vértestei (9.2), legkisebbek a juhok és kecskék vértestei (4.5). A különbség tehát még ezeknek az állatoknak és az embernek vértestei között is csak a milliméter egy pár ezredrészére terjed s ezért azt legfeljebb csak egészen friss vér vizsgálatakor lehetne kellő óvatossággal értékesíteni. Minthogy azonban a törvényszéki orvosi gyakorlatban többnyire beszáradt vérszöveteket kell vizsgálni, a beszáradás pedig a vértesteket zsugorítja s ha sikerül is azokat folyadékokkal újból megduzzasztani, de annak megítélésére, hogy ez a megduzzadás mennyire közelíti meg az eredeti nagyságot, mértékünk nincsen: a vörös vértestek csekély nagyságbeli különbségét akkor, amikor a vizsgálat eredménye embertársaink legfőbb érdekeit veszélyeztetheti, döntésre felhasználni nem lehet és nem szabad. Ezért volt indokolt az az igazságügyminiszteri rendelet, amely a bíróságoknak megtiltotta, hogy a szakértőket az ember- és emlős-állatvér megkülönböztetésének feladata elé állítsák.

Ez a rendelkezés természetesen a vérvizsgáló eljárások értékesítését lényegesen korlátozta s az ember- és emlős-állatvér megkülönböztetésének lehetetlensége sokszor döntő fontosságú bizonyítékoktól fosztotta meg az igazságszolgáltatást. Ha a gyanúsított azt állította, hogy a ruháin levő vérszövetek madárnak, halnak vértől eredtek, állítását esetleg meg lehetett cáfolni, hogy ha azonban azt mondta, hogy a késén vagy más tárgyán levő vérszövetek disznónak, juhok, lónak, kutyanak vagy (tevé, lámát kivéve) más emlősnek vértől származnak, állítása valódiságának ellenőrzésére nem volt mód. Legfeljebb akkor, ha a vérszövetekbe az illető állat szőrei is be voltak tapadva, lehetett valószínűségi véleménnyel a gyanúsított állítását támogatni, azt azonban megállapítani, hogy az embertől eredő vérszövet tényleg embertől eredt, megmondani nem lehetett. Ma a helyzet más. Azok az újabb kutatások, amelyek a bacteriumok által feltételezett fertőző betegségek tanulmányozásával indultak meg, de később a vér tulajdonságainak kutatásában folytatódtak, új olyan eljárásokat termeltek, amelyek az ember- és az állatvér biztos megkülönböztetésére módot adnak. Közülök a törvényszéki orvosi gyakorlatban úgyszólván kizárólag az Uhlenhut-féle praecipitációs eljárás van használatban. Alapja az, hogy ember-vér és állatvér egymásnak ellenségei s ha összekerülnek, egymást támadják. Az eljárás végrehajtására először is az ember vérsavójának ellenségévé tett állati vérsavót kell termelni. Történik ez olyan módon, hogy házi nyulat emberi fehérjével (emberi vérsavóval) ismételtelen beoltanak oly módon, hogy az emberi vérsavót fecskendővel bejuttatják annak testébe. Az állat szervezete a beléje juttatott emberi fehérje ellen védekezik oly módon, hogy védőanyagokat (ellenanyagokat) termel, amelyek az idegen vérsavóban csapadékot idéznek elő és ezzel azt megsemmisítik. Ha az ellenanyagok az állat vérében kellőképpen felszaporodtak, a vér egy részét kibocsátják, megszűrik és a szűrés után kapott tiszta vízszűrű folyadékban megkapják az emberi vér kimutatásához szükséges anyagot. Ezt a tiszta savót egyik végén beforrasztott üvegesőbe öntik és beleteszik a vizsgálandó vérnek egy rögcskéjét; ha ez a vér embervér, rövid idő alatt a tiszta átlátszó folyadékban jól észrevehető zavarodás (csapadék, praecipitin képződés) jön létre. Ha másfajta vérszövetet tesznek a savóba, zavarodás egyáltalában nem, vagy csak hosszú idő elteltével jelentkezik.

Ugyanúgy, amint embervér számára lehet a házi nyúl beoltásával a házi nyúl vértét más állatok vérével szemben érzékenyíteni és ezen az úton különleges kémilósavót készíteni. Kutya, szamár, ló, őz vérével oltott házi nyulból az illető állatok vére iránt érzékeny savót lehet nyerni és azt használták fel számtalan esetben élelmiszer vizsgálatok alkalmával annak eldöntésére, hogy kolbásznak, szaláminak töltelékébe nem használtak-e fel olyan állathúst, amelyet használni nem lett volna szabad, illetve amikor ruhadarabokon, háti zsákon lévő vérszövetek vizsgálatával kellett tisztázni a vadász gyanúját. A vizsgáló módszert az élet számtalan esetben kipróbálta s azt megbízhatónak találta. Minthogy az eljárás tulajdonképpen nem a vért, hanem az emberi fehérjét mutatja ki, ebből egy-

Június 18-án, a Kormányzó Úr születése napján a budapesti helyőrség díszkivonulást rendezett a Vérmezőn: a Ludovika Akadémia növendékeinek díszmenete.

részt az következik, hogy az eljárást nemcsak vér, hanem azt más anyagok emberi eredésének meghatározására, pl. emberi ondónyomok felismerésére is fel lehet használni, másrészt, hogy annak vérvizsgálatok céljából való igénybevételekor előbb külön kell meghatározni, hogy az illető anyag tényleg vér. Ha ez meg nem történik, az eredményesen végzett vizsgálat csak azt bizonyítja, hogy a vizsgált anyag emberi fehérje.

Milyen okból jött létre a vérnyom.

Bűncselekmények gyanúsítottjai kérdőre vonatván vérnyomok eredetét illetőleg, azokat eléggé gyakran saját orruk vérzésétől, aranyeres csomókból, vérköpésből, havibajból származtatják. Minthogy a test különböző helyeiről eredő vér között nincs különbség, az állítást csak akkor lehet ellenőrizni, ha a vérhez a vérzés helyére jellemző, egyéb anyagok is keveredtek. Orrfúvás alkalmával ürített vérhez orrváladék, végbélből eredő vérhez bélsármadaradványok keveredhetnek. Tuberculosisban szenvedő ember véres köpésében a vérnyomok mellett esetleg a tuberculosis bacillusokat is meg lehet találni. Egy alkalommal a helyszínen feltalált zsebkendőn levő nyomokban nemcsak vért, de vér mellett még tuberculosis bacillusokat is fel lehetett találni, ez irányította a figyelmet a gyilkosság tettesére.

A havivérzésnek a vérét a nemi részekből eredő hámsejtek nagyobb száma (esetleg glycogen tartalmú hüvelyhámsejtek) árulhatják el, de esetleg az is, hogy a havibaj vére kevesebb rostonyát tartalmaz, mint egyéb vér, amit különleges festőeljárásokkal lehet kimutatni. Lehetnek a vérnyomhoz keveredve bőrcsafatocskák, amelyek sérülést árulnak el, agyállomány részletek, amelyek az agy sérülését bizonyítják, Chorion-bolyhok, melyek vetélés, szülés bizonyítói, ondószálcák, stb.

Apró vérnyomok — különösen fehérmeműn —

bolhaurüléktől is eredhetnek, s a vér jelenlétét ezekben is ki lehet mutatni. Rendszeren a foltok alakja, többszörössége elárulja keletkezésük módját. Nagyobb vérnyomok keletkezhetnek vért szívó élősködők: poloskák, szunyogok szétdőrsölése folytán, ezeken nagyítóüveggel rendszerint az illető állat szétronsolt részeit meg lehet találni.

A vérnyom a sértett, vagy gyanúsított vértől ered-e?

Bármennyire kívánatos is egy-egy esetben egyének vérenek felismerése, az ennek érdekében ajánlott vizsgáló eljárásokat, legalább egyelőre, nem szabad túlságos lelkesedéssel fogadni. Teljes bizalommal ma még az említett vizsgáló módszerek egyik legfontosabb alaptételét, azt, hogy az ember vértulajdonosságai az egész életen keresztül változatlanul megmaradnak, nem fogadhatjuk el, amikor azt látjuk, hogy különböző külső behatások, különösen a fertőző betegségek, milyen rendkívül nagy átalakító hatással vannak a vére és vérsavóra. Megnehezíti a vizsgáló eljárásoknak a törvényszéki orvosi gyakorlatban való alkalmazását az is, hogy az abban vizsgálatra kerülő vérnyomok különböző külső behatásoknak voltak kitéve, többnyire régiiek, beszáradtak, esetleg rothadás, penészképződés folytán megváltoztak. Ilyen esetekben sokszor még a vérnek embertől való eredése sem határozható meg, pedig ez elengedhetetlen előfeltétele az egyéni vére irányuló vizsgálatoknak. Rendszerint a vizsgálat szükségessége gyilkosságok esetében áll elő, mikor természetesen kívánatos volna annak meghatározása érdekében, hogy a bűnjelen levő vérnyom az elhalt vértől ered-e, az elhalt vérenek megvizsgálása. Ez pedig rendszerint lehetetlen, mert a rothadás aránylag gyorsan, pár nap alatt a véren olyan változásokat létesít, amelyek a vizsgálatot zavarják, illetve lehetetlenné teszik. Ennek érdekében ajánlották Strassmann, Merkel és má-

sok, hogy gyilkosságok esetében mindig meghatározassék, hogy a halott melyik véresoportha tartozik. Jelentékenyen korlátozza a vizsgálatok eredményének értékesítését az is, hogy embereknek nagy tömege ugyanolyan vértulajdonságokkal rendelkezik s ezért, ha az agglutinatio kimaradásából megállapíthatjuk, hogy a bűnjelen levő vérnyom és a halott vére egy véresoportha tartozik, azt kell mondanunk, hogy a vér eredhetett a sértettől, de származhatott más, hasonló vértulajdonságokkal rendelkező embertől is. Még leginkább akkor lehetne a vizsgálatról eredményt várni, ha a bűnjelen levő vérnyom aránylag friss és a gyanúsított azt állítja, hogy azt a saját vére vérezte be, de a fentebbi nehézség, amely abból ered, hogy emberek nagy tömegének vére hasonló viselkedésű (egy csoportba tartozik), még akkor is fennmaradna.

Ennek annál inkább nagy jelentősége van, mert egyes véresoporthok igen nagy százalékkal fordulnak elő. Németországban az I. csoport, valamint a II. csoport is 40—40 százalékkal, a III. 15, és a IV. 5 százalékkal fordul elő. Mindezeknek következtében, ha a bűnjelen levő vér a gyanúsított vérével nem adna agglutinációt, ez nem bizonyítaná, hogy az ő vére, s nem lehetne kizárni, hogy az az elhalttól, vagy akár mástól is eredhetett. Némi kedvezőbb alakulna a helyzet akkor, ha a bűnjelen levő vérnyomokból készített kivonatot a gyanúsított vérével agglutinációt adna. Ilyenkor tulajdonképpen azt kellene megállapítani, hogy a két vér egymással szemben idegen vér, tehát a gyanúsított állítása a valóságnak meg nem felelhet. Ha ezt az állítást olyankor, ha a bűnjelen levő vér egészen friss, meg is lehetne kockáztatni, akkor azonban, ha a vérnyom beszáradt, egyelőre legfeljebb csak valószínűséggel lehet nyilatkozni.

Kinek az ivadéka a gyermek.

Ugyanezek a nehézségek, amelyek az előbbi feladat megoldásánál mutatkoznak, jelentkeznek a leszármazásra vonatkozó kérdéseknél s. Sőt fokozza a nehézséget az a körülmény, hogy az eddigi megállapítások szerint a születéskor a gyermek vérének tulajdonságai még nincsenek kialakulva, azok csak hónapok, évek múlva fejlődnek. Minthogy pedig csak később fejlődnek, nem lehet azt állítani, hogy a gyermekkel veleszülettek, tehát feltétlenül öröklöttek és nem lehet elzárkózni az alól a lehetőség alól, hogy az élet körülményeinek későbbi alakulása a vértulajdonságok kifejlődését ne befolyásolhatná. Különben, eltekintve attól, hogy az öröklés módja még törvényekként kezelhető szabályokkal nincs meghatározva, súlyos nehézségek eredhetnek még abból is, amit a megelőzőkben már megemlítettem, hogy a vértulajdonságokat a gyermek felerészben az anyától, felerészben az apától öröklheti.

Mindezek a körülmények magyarázzák, hogy az egyéni vér meghatározására vonatkozó vizsgálatoknak kellő hasznát az igazságszolgáltatás eddig nem látta. Többen azok közül, akik a kérdéssel behatóan foglalkoztak, kívánatosnak tartják, hogy a leszármazás vizsgálatokor a vértulajdonságokon kívül még egyéb öröklött tulajdonságok is tekintetbe vétessenek. Oroszországban a népjóléti és igazságügyi népbiztosok Moszkva városában és környéke

területén a vérvizsgálatoknak tekintetbe vételét 1925-ben egyenesen megtiltották, pedig Moszkvában a szabad szerelem áldása egy évben 16.000 apasági pert eredményezett. — Német-, Osztrák- és Oroszországon kívül — tudomásom szerint — az egyéni vére vonatkozó vizsgálatoknak az igazságszolgáltatás terén való eldöntésére eddig nem is történtek kísérletek. Különben a kérdés mai állását jól megvilágítja a vizsgálatokkal foglalkozó egyik német szakember nemrégén megjelent közleménye. Az illető tíz esetet említ, amelyekben, mint szakértőt, apaság megállapítása céljából igénybe vették. Nyolc esetben a vizsgálat alapján semmit sem lehetett mondani és pedig azért, mert három esetben a gyermek vértulajdonsága kellőképpen nem volt kialakulva, öt esetben pedig a gyermek és az anya vére egyező volt. A kilencedik esetben meg lehetett engedni annak lehetőségét, hogy a megjelölt férfi a gyermek apja, de kizárni más férfinak az apaságát nem lehetett. A tizedik esetben a férfi apaságát ki lehetett zárni, még pedig a „bizonyossággal határos valószínűséggel“. Ez a kimutatás már maga bizonyítja, hogy a leszármazás kérdésének megvilágosítása szempontjából az igazságszolgáltatás a kétségtelenül érdekes, értékes és reményekre jogosító vizsgálatoktól tárgyilagos minden tekintetben, megnyugtató segítséget ma még nem várhat.

A tudománynak kötelessége a fontos kérdéseket további vizsgálatokkal tisztázni; amíg az meg nem történt, addig az igazságszolgáltatás előtt velük kísérletezni egyelőre nem kívánatos.

A Népszövetségről.

Irta: Dr. CZIÁKY FERENC hadbíró-őrnagy.

Amióta esonka lett Magyarország, amióta a trianoni keresztördás lett a sorsunk, amióta elvesztettük a magas Tátrát, amióta idegen faj uralkodik az erdélyi bérceken, amióta szerb uralom alatt sóhajt a Bácska kalászerdeje, amióta a legnagyobb magyar sírját is idegen állam területéhez kapcsolták, azóta lépten-nyomon halljuk emlegetni a Népszövetséget, illetve Nemzetek Szövetségét.

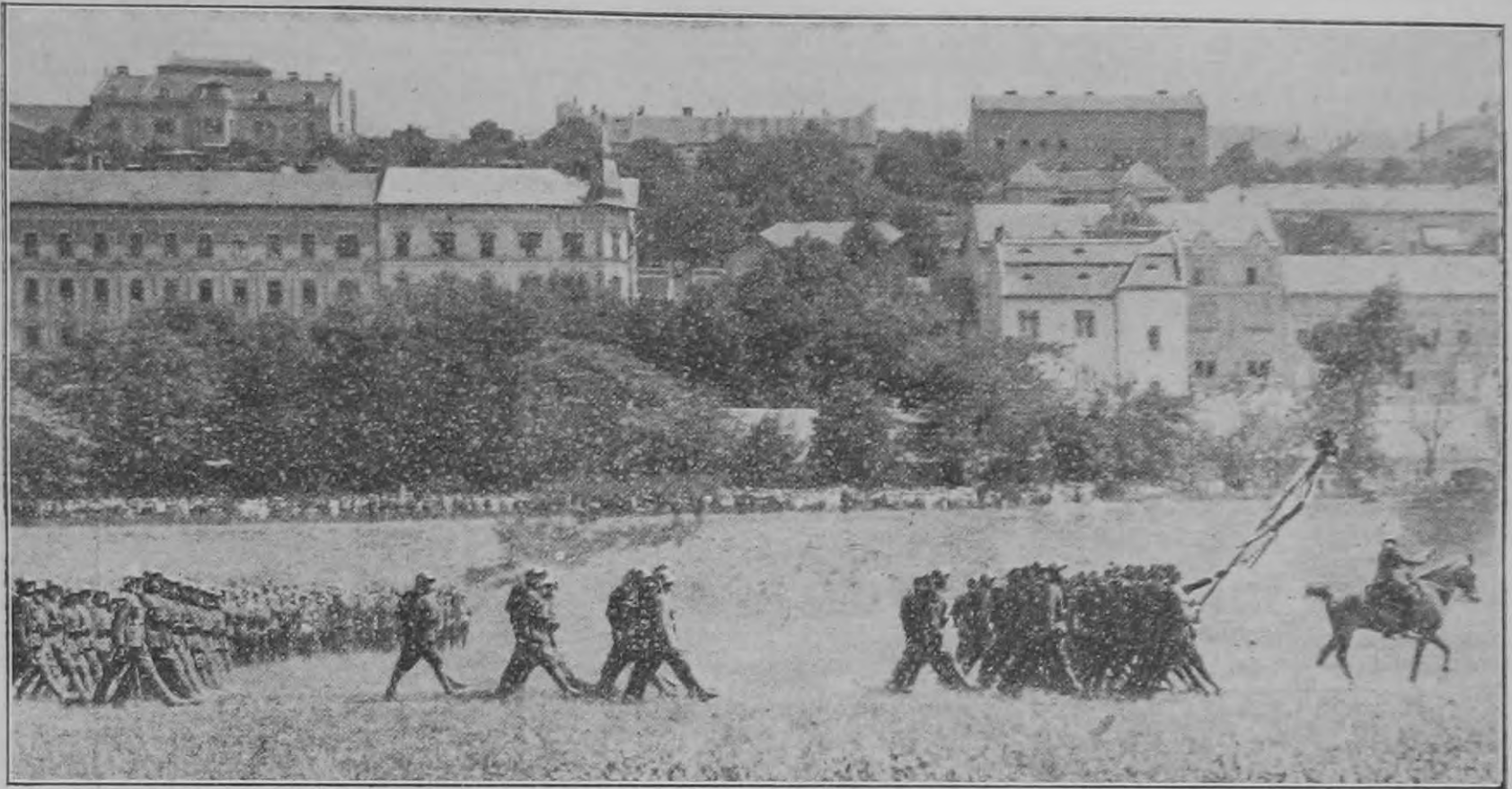
A Népszövetség fogalma a békekötéskor tünt fel először nálunk, majd hozzátapadt ez a név a trianoni békeparancshoz. Ennek a fogalomnak az égisze alatt vették ki a lefegyverzéskor a magyar faj kezéből az önvédelmi fegyvert. A Népszövetséghez fordultak az idegen faj uralma alá jutott magyar kisebbségek panaszaiakkal, hogy az elnyomással szemben fajukat és létüket fenntarthassák. Itt-ott a napilapok hasábjain olvashattunk már arról, mikép a Népszövetség azt a szerepet is felvette programjába, hogy a világbékét fenntartsa.

Minden év őszén olvashatjuk a sajtóközleményekben, hogy: a Népszövetség évi rendes közgyűlését megtartotta. Máskor, bizonytalan időközökben arról kapunk híreket, mikép a Népszövetség tanácsa üléseket tartott!

Mindezekből azt láthatjuk, hogy a Népszövetség egy, a világ mai köztudatában élő olyan szervezet, amelyik időnként beleszól az államok és népek élet-sorsába.

Bennünket magyarokat a fenti okokon kívül még azért is érdekel közelebbről ez a szervezet, mert hiszen — amint jól tudjuk — mi magunk: a magyar állam is tagja vagyunk ennek a Népszövetségnek!

Nézzük hát meg közelebbről: hogyan keletkezett, miféle szükségérzet hozta létre ezt a szervezetet? Te gyük vizsgálódásunk tárgyává, miből áll ez a szervezet? Miféle célokat szolgál? És végül, hogy maga elé kitü-

A budapesti helyőrség díszkivonulása a Kormányzó Úr születésnapján; az 1. honvéd gyalogezred díszmenete. 375

zött céljait mi módon, miféle eszközökkel igyekszik megvalósítani?

Az első kérdésünkre, — amit felvethetünk — hogy miféle szükségérzet hozta létre, a következőkben adhatjuk meg a feleletet:

Évszázadok óta érzik — főképen a kicsiny népek — annak a szükségét, hogy legyen egy olyan, az államok felett álló hatalom, amelyik a nagy államok hódító, legigázó vagy beolvasztó törekvései ellen őket megvédelmezze, amelyik a nemzetek versenyében az igazságosztó szerepét töltsse be, amelyik lehetővé tenné azt, hogy az államok egymás közti életében nem az ököljog, hanem az erkölcsi elveken felépülő nemzetközi jog lenne a szabályozó és egyensúlytartó erő.

Az egyes emberek pedig azt várták és remélték ettől a nemzetközi hatalomtól, hogy őket nemzeti államuk határain kívül is, akkor is megvédelmezze és ott is elismertesse emberi jogait, ahol és amikor egy idegen állam területére veti őket a sors szeszélye.

A misztikus középkoron át a pápaság erkölcsi tekintélyében vélték ezt a védelmező erőt felfalálhatni.

A francia forradalom idején azt hitték a világ bölcselői, hogy e kérdés megoldását a népek testvériségének jelszavában: az emberek egyenlőségének kimondásában és az emberi szabadságnak proklamálásában már meg is találták.

Mondanunk sem kell, hogy mindkét esetben csalódtak, mert e két eszmekör mindegyikéről bebizonyult, hogy a várva várt erővel nem rendelkeznek.

A 19-ik század elején Európa három leghatalmasabb uralkodója fog össze, hogy a bibliai Szentháromság erejére való hivatkozás mellett, olyan szövetséget hozzanak létre, amelyen belül csend, béke és nyugalom öröködjék a feldúlt kedélyű Európa felett! Meg is alkotják ily módon a Szent Szövetséget, amely közel négy évtizeden át zsarnoki göggel nyomott el minden emberi szabadságot és letiporta minden kis nemzet élni akarását.

A 20-ik század első éveiben megindulnak a világbékére törekvő mozgalmak, Ekkor születik meg a hosszúságú kísérletezések első konkrét alkotása: a nemzetközi bíróság. Erről azt hittük akkor, hogy a régvárt szervezetnek alapsejtjét alkottuk meg benne, amiből ki fog nőni az örök béke szervezete.

A szép reményekkel indult mozgalmak hajnalán azonban rántórt a népek irtózatossá: a világháború!

A világháború utolsó évének első napjaiban Wilson, mint a világ leghatalmasabb államának; az Észak-

amerikai Egyesült-Államoknak elnöke áll ki a világ fórumára, hogy a békeapostol ruháját magára öltve elmondja híressé — és ránk nézve tragikus emléküvé — vált 14 pontba foglalt beszédét.

Ennek utolsó pontja így hangzott:

„Meg kell teremteni a népek általános szövetségét. Külön szerződésekkel kell gondoskodni arról, hogy a nagy- és kis államok politikai függetlensége és területi integritása kölcsönös garanciák által biztosíttassék.”

Ugyanazak Wilson 1918 szeptember 27-ikén megtartott beszédében a népszövetség tervezetéről a következőket mondotta:

„1. A pártatlan igazságosság — amelyet szolgálni kell — nem tűr meg semmiféle különbséget azok közt, akikkel szemben igazságosnak lenni kívánunk és azok között, akikkel szemben nem akarunk igazságosak lenni.

Oly igazságosnak kell lenni, amely nem ismer kedvezésben részesítetteket és nem ismer fokozatokat, hanem egyenlő jogokat a résztvevő népek szempontjából.

2. Bármely nemzetnek, vagy a nemzetek bármely csoportjának különös, különálló érdeke nem lehet alapja az egyezmény bármely részének sem, ha nem fér össze valamennyinek közös érdekével.

3. A népszövetség közös családjában nem állhat fenn semmiféle kötelék, semmiféle szövetség, sem bármilyen külön szerződés vagy egyezmény.

4. A szövetségen belül nem állhat fenn különböző gazdasági kombináció. A gazdasági bojkottnak bármilyen formában való alkalmazása — kivéve a teljhatalmat, amelyet a népszövetség ad, hogy gazdasági büntetéseket a világpiacokról való kizárás útján rójanak ki — csak a fegyelemnek és ellenőrzésnek eszköze lehet.

5. Valamennyi nemzetközi egyezményt és szerződést — bármilyen természetűek legyenek is — teljes terjedelmükben közölni kell a világ többi részével.

A külön szövetségek és gazdasági rivalitások, valamint ellenségeskedések a modern világban bőséges forrásai voltak olyan terveknek, amelyek a háborút előidézték. Az olyan béke, amely ezeket határozott kifejezésekkel ki nem zárná, nem volna őszinte és bizonytalan lenne.”

Ime ezen pontokban fektette le Wilson, a „békeapostol” a háború után megalkotandó világrendjének új alapszabályait.

Ezekkel két okból is foglalkoztam részletesen: Először azért, mert az Osztrák-Magyar Monarchia 1918 október 4-én — a Wilson törekvésének becsületességé-

ben bizva és feltételezve, hogy ezen alapszabályok a béke megalkotásánál érvényesülni is fognak — e béke-pontok alapján terjesztette elő Wilson elnökhöz béke-jegyzékét.

Másodszor azért bírnak ezek a Wilson-féle béke-pontok nagy jelentőséggel, mert azokban egy tökéletes nemzetközi szervezet alapkövei voltak lefektetve, amikre a világ becsületes és igazságos rendje felépíthető lett volna, ha ezen elveket a békeszerződések meg nem esúfolták volna.

Ime tehát Wilsonnak, az Északamerikai Egyesült-Államok elnökének agyában születtek meg azok az alapszabálytervezetek, amikből a mai Népszövetség kialakult. Wilson azonban csak az alapköveket kereste ki, csak a fundamentumrakás előkészítő munkálatait, az anyagok összehordását végezte el, maga az épület — ami a Wilson-elvekből felépült — korecsalkotása a szépen hangzott tervnek! A mai Népszövetség csak paródiája annak a nemzetközi igazságnak, amit Wilson fent ismertetett pontjaiban hangoztatott.

De ezután nézzük meg az események történeti egymásutánjában: mivé lettek a Wilson-elvek, amikor azok a párisi békegyártó konferenciák politikai műhelyéből jogszabályok formájában előkerültek és a győztesek hatalmi erejénél fogva a mai nemzetközi jog tételei szabályaivá lettek!

Mikor a központi hatalmak frontja felbomlott és ezáltal bizonyossá vált, hogy az entente hatalmak, — akik magukat a „Szövetséges és társult hatalmak“ elnevezéssel illették — a háborút megnyerték, a legyőzöttek kétségbeesett reménykedéssel, míg a világháborúban semlegesnek maradt államok jóindulatú kíváncsisággal várták és hitték, hogy Amerika valóra fogja váltani azon ígéreteket, amiket elnöke nevében a világ közvéleménye előtt ismételtén megtejt.

Ez a hit annyival is inkább indokoltnak mutatkozott, mert hiszen az egész világ meg volt arról győződve, hogy a világháborút az entente javára Amerika közbelépése döntötte el és mert másrészt az elmúlt századok nemzetközi történelméből azt a tanulságot érezték ki, hogy a két elkeseredett táborra szakadt Európa békéjét és nemzetközi rendjét esakis egy olyan más világrész állíthatja helyre, amelyik európai kérdésekben közvetlenül nincs érdekelve.

Amerika e várakozások erkölcsi keresztüzében állott és Wilson elnökben a világ politikai megváltóját érezték, aki a háborús világra békét, nyugalmat és igazságot fog hozni.

A várakozásokból a csalódások tragikus ébredése lett!

Mikor a győztes entente megbizottai Párisban összeültek, hogy a békefeltételeket összeállítsák, Wilson is elindult Amerikából, hogy itt a békekongresszuson megvalósítsa a világ új nemzetközi rendjére vonatkozó terveit.

Lansing, az Északamerikai Egyesült-Államok külügyi államtitkárja politikai éleslátásánál fogva felismerte azokat a veszélyeket, amik abból a helyzethől állhatnak elő, hogyha Wilson elnök otthagyja az elnöki széket, ha leszáll arról a magaslatról, amit neki a világ legnagyobb méltósága kijelölt és leereszkedik a győztes államok kis miniszteri, politikai eselszövőinek és a béketervezeteket gyártó intrikusainak sorába. Lansing féltette Wilson tervezetét, mert e mögött az Amerikai Egyesült Államok nemzetközi becsületét, az adott szó szentségét érezte.

És e félelem teljesen jogosultnak bizonyult!

A francia Clémenceau és érdektársai azonnal átláták, hogy Wilson csakis a népszövetség teóriája érdekli és hogy a békekötések gyakorlati kérdései iránt sem érke, sem hajlama nincs. Középeurópa földrajzi, gazdasági, történelmi és néprajzi viszonyairól pedig teljesen tájékozatlan. Hagyták tehát, hogy Wilson elvonulva dolgozzék kedvenc népszövetségi tervezetén, másfelől — pihenő óráiban — udvari estélyekkel és diadalinnépekkel igyekeztek a tudós szerénységű Elnököt körülötménezn.

Wilson eredeti népszövetségi tervezete egy olyan népszövetség megalkotása volt, amiben nem lett volna győztes és legyőzött, kis- avagy nagyállam között különbség, hanem ez a szövetség a világ összes népeinek szabad egyesüléséből állott volna, ahol minden tagál-

lam egyenlő jogokkal és egyenlő kötelezettséggel dolgozhatott volna a nemzetközi igazságért.

Mikor Wilson 1919 januárjában a szövetséges hatalmak képviselőinek átadta ezen eredeti tervezetét, akkor már az volt a tényleges helyzet, hogy az entente Amerika révén elérte háborús céljait! Ezért a békekongferencia nem fogadta el Wilson tervezetét, hanem egy ellenjavaslatot nyújtottak át neki, aminek az volt a lényege, hogy a népszövetségnek a győztes nagyhatalmakból — ahogy ők nevezték: a szövetséges és társult főhatalmakból — kell megalakulnia és e szervezetnek az legyen a rendeltetése, hogy a háborús koalíció győzelmi akaratát: a békefeltételeket támogassa és a győztesek által készített új világtérkép változtathatatlanságát biztosítsa.

Lansing államtitkár jóakaratólag figyelmeztette Wilson, hogy milyen erkölcsi kudarc vár reá. Felhívta figyelmét, hogy ne engedje át népszövetségi ideálját a győzelmi márnak.

Hiába volt minden! Wilson kizökent erkölcsi nyugalmából, idealizmusa beleveszett a békekötések politikai útvesztőibe. És amikor Wilsonnak 1919 március havában az amerikai szenátus üléseire hirtelen vissza kellett utaznia, a párisi békekongferencia nagy hirtelen 11 nap alatt letárgyalta és megalkotta a népszövetség tervezetét, amit Wilson „Convenant“-nak nevezett el. Erről azt írja Lansing emlékirataiban az igazság keserű hangján, mikép „a Convenant a világháborúk megakadályozásának szervezete akart lenni és mégis a békefeltételek keresztülhajszolásának szervezetévé lett“.

Wilson elnök 1919 márciusában ilyen körülmények közt hagyta el a párisi békekongferenciát lelkeben a csalódottság mardosó érzéseivel. Lansing is levonta csalódásának konzekvenciáit és elkeseredésében állásáról is lemondott, az amerikai szenátus pedig erkölcsi tiltakozása kifejezéséül megtagadta a népszövetségi szervezettől a maga hozzájárulását.

Ime ezek a mai Népszövetség megszületésének kísérő körülményei.

A Népszövetséget — illetve helyes néven — a Nemzetek Szövetségét tehát a világháború győztesei, vagyis: az Északamerikai Egyesült-Államok, a Brit Birodalom, Franciaország, Olaszország és Japán, továbbá az ezen nagyhatalmakkal hadi szövetséges viszonyban volt kis államok ú. m.: Belgium, Kína, Kuba, Görögország, Nikaragua, Panama, Lengyelország, Portugália, Románia, a Szerb-Horvát-Szlovén állam, Sziám és Cseh-Szlovákország képviselői alkották meg a párisi békekongferencia alkalmával.

Ezen szervezet szabályzata „a Nemzetek Szövetségének Egyezségokmánya“ elnevezés alatt legelőször a versaillesi német békeokmányba lett felvéve mint annak kiegészítő része. Ez tehát ezen szabályzatnak a legelső nemzetközi jogi megjelenési formája.

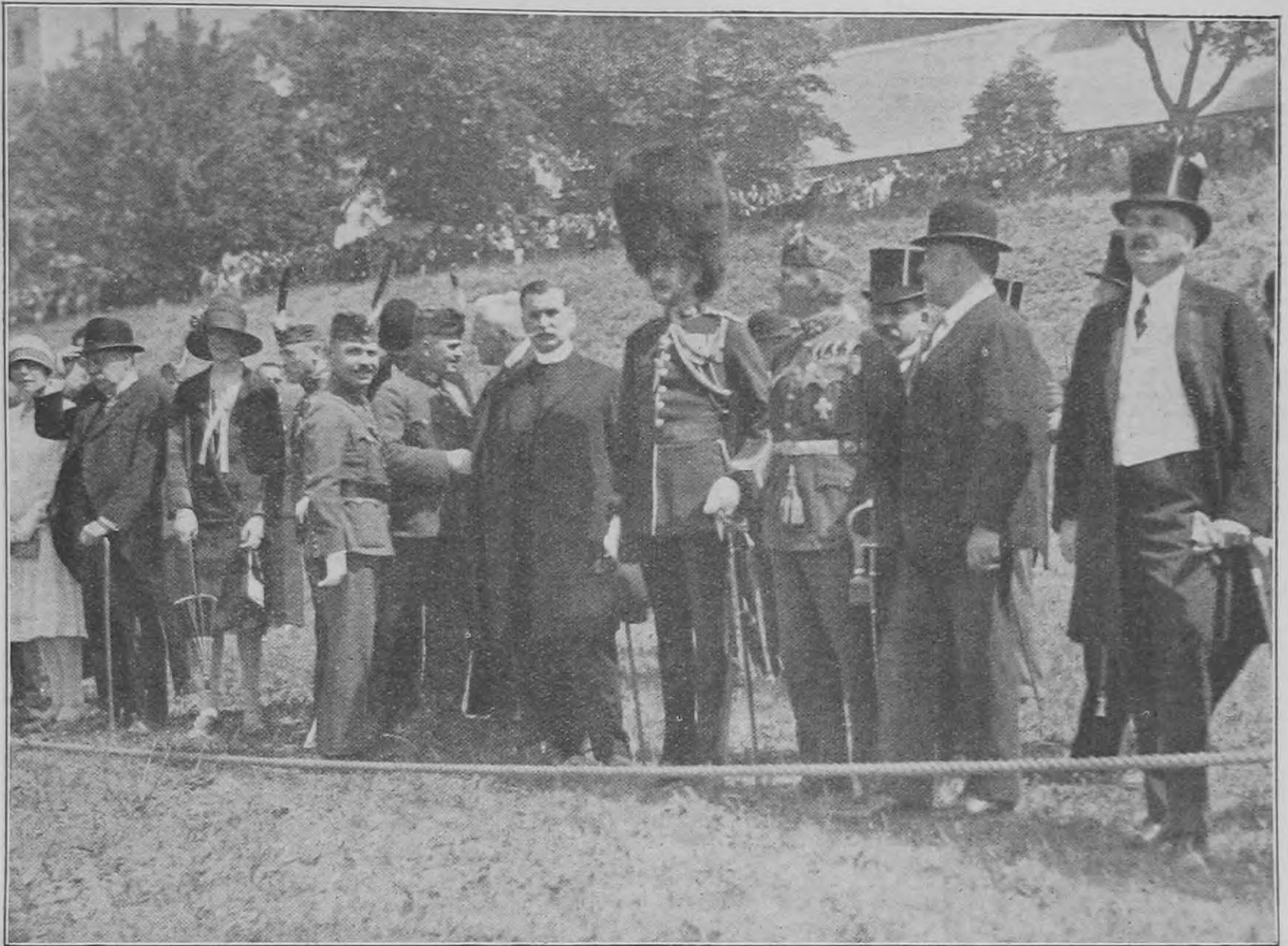
A Német Birodalomnak nem állott módjában szabad akarata szerint dönteni afelett, vajjon ezen népszövetségi szervezetet elfogadja-e vagy sem? Németország tisztában volt azzal, hogy az aláírás végett elébe tárt egyezségokmány nem azt a népszövetséget alkotja meg, amit a világ Wilson kijelentései után várhatott és ami után a kis népek lelke vágyott, mégis aláírta; nem tehetett egyebet, mert békediktátumának egyik integráns részét képezte a győzők Népszövetségének elismerése is.

A Népszövetség egyezségokmánya ily módon lépett be 1920 január 10-én, a német béke ratifikálása napján a nemzetközi jog történelmébe.

Mi magyarok is kénytelenek voltunk a Népszövetség egyezségokmányát aláírni és az ebből származó kötelezettségeket vállalni azon egyszerű okból, mert ezen egyezségokmány a nekünk 1920 május 6-án átnyújtott békefeltételek I-ső részét képezte.

Így került be a Népszövetség szervezetét képező egyezségokmány a magyarság történetébe 1920 június 4-én a békefeltételek aláírásakor. Így jutott be mint az 1921. évi XXXIII. t.-e. a magyar törvénytárba is.

A trianoni békével egyszerre: 1921 július 27-én lépett nálunk életbe ezen egyezségokmány. És miután ezzel a Népszövetség szabályzatából folyó összes kötelezettséget úgyis vállaltuk, attól a megfontolástól vezetettve, mikép nem okos dolog a Népszövetségtől esetleg ránk származható jogokról lemondani, kértük mi is a Nép-

A budapesti helyőrség diszkivonulása a Kormányzó Úr születésnapján: a megjelent előkelőségek egy csoportja, középen díszöltözötten az angol katonai attasé.

szövetségbe felvételünket, ami 1922. év szeptember hó 18-án meg is történt. Ezen tényt viszont az 1923. évi XII-ik törvénycikk örzi törvénytárunkban.

Ezekben láthatjuk a magyar államnak a Nemzetek Szövetségéhez való jogi viszonyát.

Ezek után azt tegyük vizsgálódásunk tárgyává:

1. Mi a Népszövetségnek célja?
2. Mi a szervezete?

3. Miféle eszközökkel és mi módon igyekszik a maga elé tűzött célját megvalósítani?

Hogy mi a Népszövetség célja? Erre nekünk a Népszövetség alapszabályzatát képező „Egyezségokmány” a következő feleletet adja:

„A magas szerződő felek avégből alkották meg a Nemzetek Szövetségét, hogy:

- a) a nemzetek együttműködését előmozdítsák;
- b) a nemzetközi békét és a biztonságot megvalósítsák még pedig azzal, hogy egyes esetekben kötelezettséget vállalnak a háború elkerülésére;

továbbá azzal, hogy nyílt, igazságos és becsületos nemzetközi összeköttetéseket tartanak fenn;

azzal, hogy a szervezett népeknek egymásközi érintkezésében az igazság uralmát és mindennemű szerződéses kötelezettségnek lelkiismeretes tiszteletben tartását biztosítják.”

Ime a célkitűzés milyen szép, a népek közóhaját kifejező elveket tart megvalósítandóknak.

Ezek után nézzük meg, miféle szervezete van a Népszövetségnek és vajjon e szervezetnek nincsenek-e olyan eredeti, organikus fogyatkozásai, amik miatt a kitűzött cél megvalósíthatatlanná válik?

A Népszövetség tagja csak olyan állam, olyan dominium vagy gyarmat lehet, amelynek önrendelkezési joga van. A népszövetségi alapszabályzat azonban e ponton három, különböző jogokkal bíró csoportba osztotta be az államokat.

Első helyen állanak a világháborúban győztesé vált államok, vagyis azok, amelyek tulajdonképpen a maguk képére és hatalmi érdekeik nemzetközi biztosítására megalkották a Népszövetséget. Ezen államok a szövetséges és társult hatalmak csoportját képezik és a Népszövetségi Alapszabályzat függelékében a következőképpen vannak felsorolva:

Északamerikai Egyesült-Államok, Belgium, Bolivia, Brazília, Japán, Libéria, Nikaragua.

Továbbá:

A Brit Birodalom és dominiumai (Kanada, Ausztrália, Délafrika, Újzélend és India), Kína, Kuba, Ecuador, Franciaország, Görögország, Guatemala, Haiti, Hedzsasz, Honduras, Olaszország, Panama, Peru, Lengyelország, Portugália, Románia, Szerb-Horvát-Szlovén állam, Sziám, Cseh-Szlovákország és végül Uruguay.

Ezek az államok biztosították maguknak ezen világszervezetben a páholyokat, ahonnan a világeseeményeket, győzelmi babérjaikon heverve, szemlélni és irányítani remélik. Az övék minden jog, minden előny és hatalmi lehetőség, amit ez a szervezet csak nyújtani képes.

Ezen államok magukat a Nemzetek Szövetsége alapító vagy más néven „eredeti” tagjainak nevezik, mert ők alkották meg e szervezetet, ő tőlük eredt az ki.

Ezen eredeti tagok azután azon államokat, amelyek a világháborúban semlegesek maradtak és egyébként a nemzetközi világban súllyal bírnak, meghívták maguk közé, hogy csatlakozzanak a Népszövetséghez.

Ezen államok közé sorolnak:

Argentína, Csile, Kolumbia, Dánia, Hollandia, Norvégia, Paraguay, Szalvador, Spanyolország, Svédország, Svájc, Venezuela.

Ezen államoknak tehát szabad elhatározásuk volt abban a tekintetben, vajjon a meghívást elfogadják-e

vagy sem, belépnek-e a győztesek által megalkotott szervezetbe és ily módon segítő társai lesznek-e a győzteseknek abban a törekvésükben, hogy a legyőzöttekre diktált békeszerződések elismertessenek és a világ új — a győztesek érdekét szolgáló — hatalmi rendje állandósíttassék.

Amikor ezen államok a Népszövetséghez csatlakoztak, nem érezték át azokat az igazságtalanságokat, amiket a békeszerződések okoztak. Nem érezték át egyszerűen azért, mert nem az ő veszteségeikről volt szó, mert azok őket nem érdekelték. A népszövetség létrejöttében ezen államok csak egy régóta várt nemzetközi szervezet első alakját látták és így kíváncsian közeledtek hozzá.

Végül a harmadik csoportba kerültek a világháborúban legyőzött államok, vagyis: Németország, Ausztria, Magyarország, Törökország, Bulgária, továbbá a világnak azon államai és gyarmatai, amelyek sem az első, sem a második csoportban felsorolva nincsenek.

Ezek a harmadik csoportbeli államok csak akkor lehetnek a Népszövetség tagjaivá, ha eltűrik, hogy a „Népszövetség” teljesen leszerelje, vagyis megállapítsa, hogy minő szárazföldi, tengeri és légi haderőt tarthatnak és ezen erőt miképp szerelhetik fel, de még ezenkívül is hathatós biztosítékot kell nyújtaniok arra nézve, hogy „nemzetközi kötelezettségeiket” teljesíteni fogják.

Tehát — amíg az első és második csoportban felsorolt államok teljes önállóságuk és nemzeti szuverenitásuk fenntartásával lettek, illetve lehettek a Népszövetség tagjaivá — addig a harmadik csoportbeliek — ahová Magyarország is tartozik — csak nemzeti önrendelkezési joguknak teljes megszorításával, csak ellenőrzés mellett, csak lefegyverzett és jogilag lehetetlenné kötözött állapotban juthatnak be a Népszövetségbe. A bejutásnak előfeltétele a fentiekben kívül még az is, hogy a Népszövetség közgyűlése őket kétharmad szótöbbséggel a tagok sorába felvegye.

A Népszövetség tagjai közt ezek szerint teljes jogú és korlátozott jogú államok, uralkodó és leigázott sorban lévő, első-, másod- és harmadosztályú tagok különböztethetők meg.

A fent megjelölt harmadik csoportbeli államok közül a világháború vesztesei: a központi hatalmak, ezenfelül még abban a kényszerhelyzetben is voltak, hogy a békeparancsok elfogadásának tényével egyidejűleg a Népszövetséget is tartoztak elismerni, és ezen elismerésből származó összes kötelezettségeket vállalniok kellett. Így hát — ha a Népszövetségből származó előnyökben is részesülni óhajtottunk — már ez okból is kényszerülve voltunk oda felvételünket is kérelmezni. Tehát csak a felületes szemlélők előtt tűnhetik fel a dolog úgy, mintha a világháború legyőzöttjei elismernék a Népszövetséget ideális nemzetközi szervezet gyanánt.

Ezek a Népszövetségnek eredeti, organikus fogyatkozásai. Ebből viszont az következik, hogy egy ilyen, egyoldalú hatalmi érdekből megalkotott szervezet nem valósíthatja meg a „nyílt, igazságos és becsületes nemzetközi összeköttetéseket”, nem képviselheti a nemzetközi igazságot és nem alkalmas arra, hogy a világ békéjét fenntartsa és megőrizze, mert születése percétől életképtelen, megalakulásától kezdve dokumentálja, miképp a maga elé tűzött céljait megvalósítani nem lesz képes.

Miután így megismerkedtünk a Népszövetség szervezetével, megláttuk azt, hogy az egyes államok mi módon válhatnak ezen szervezet tagjaivá, menünk egy lépéssel tovább és vizsgáljuk meg, hogy a Népszövetség szervezete miféle szervekkel rendelkezik?

A népszövetségi tagok összeségének gyűlését közgyűlésnek nevezik. Tehát a „Közgyűlés” az a szerv, amelyik leginkább kifejezésre juttatja azt, hogy egy, a világ összes államaira kiterjedő hatáskörű nemzetközi szervezettel állunk szemben.

A Népszövetségnek egy másik, szűkebb körű szerve: a Tanács.

Hogy a Tanács miképpen állíttassék össze, arra nézve a következőket olvashatjuk a Népszövetségi alapszabályzat (Statutum) 4-ik cikkében:

„A Tanács a Szövetséges és Társult Főhatalmak (értsd: a világháború győztesei) képviselőiből, továbbá a Szövetség más négy tagjának képviselőiből áll.” Ugyanitt azt olvashatjuk még, hogy ezen utóbbi 4

tagot időről-időre a Közgyűlés jelöli ki saját tetszése szerint.

Ebből tehát azt láthatjuk, hogy e Tanácsban vannak állandó és időközönként választott tagok. Az állandó tagsági helyeket a világháború győztesei a maguk számára biztosították. S miután az állandó tagok száma 5, míg a választott, időközi tagok száma csak 4-ben lett eredetileg fixirozva, így az entente biztosította magát abban a tekintetben, hogy a Tanácsban is minden az ő akaratuk szerint fog történni.

Így — teljesen a győztesek akaratával megegyezően — alakult is meg az első Tanács. Ennek tagjai voltak: Franciaország, Anglia, Itália (Olaszország) és Japán képviselői mint állandó tagok (miután Amerika az állandó tagsági jogával nem élt); a választott tagok közül is a győztesek csoportjából került ki a többség: Belgium, Brazília és Görögország; csupán Spanyolország képviselte az első Tanácsban a semleges világot.

Bár a fentebb idézett 4-ik cikk a 2-ik bekezdésében megadja a módot és lehetőséget arra, miképp úgy az állandó, mint az időközi Tanács tagok száma is felemelhető legyen, ez a lehetőség a gyakorlati életben mindig oda vezetett, hogy a győztes entente mindig el tudta érni azt, miképp a Tanács tagok többsége feltétlenül a győzők érdekképviselőiből álljon.

Hogy ez így van, elég rámutatnunk azokra a diplomáciai mesterkedésekre és cselszövésekre, amiket a közelmúlt hónapokban az entente-államok — főképp Franciaország és Csehszlovákia — véghezvittek abból a célból, hogy Németországnak az állandó Tanács tagok sorába emelését megakadályozzák.

Ha már így egymás mellé állítva látjuk a Népszövetségi szervezet két legfontosabb szervét: a Közgyűlést és a Tanácsot, önként felvetődik előttünk az a kérdés is: mi a hatásköre ennek a két szervnek?

Amilyen magától értetődő ez a kérdés, olyan nehéz erre a felelet pontos megadása!

Az az érzésem, hogy a Népszövetségi alapszabály megalkotásakor szándékosan hagyták tisztázatlanul e két szerv hatáskörének meghatározását.

Az Alapszabály 3-ik cikk 3-ik bekezdésében ezt olvashatjuk a közgyűlés hatásköréről:

„A Közgyűlés a maga ülésén minden ügygel foglalkozhatik, amely a Szövetség működésének körébe esik vagy a világ békéjét érinti.”

Hát ez igen szépen hangzik, de ott a baj, hogy a Tanács hatásköréről szóról szóra ugyanezeket mondja el nekünk az Alapszabályzat 4-ik cikk 4-ik bekezdése.

Vagyis ezek szerint a Közgyűlés hatásköre ugyanaz, ami a Tanácsé.

Már most ebből miféle helyzet állott elő a gyakorlat élet folyamán?

Az a helyzet, hogy a Tanács — mint kevesebb tagból álló, könnyebben összehívható és mozgékonyabb testület minden fontosabb, főként minden olyan kérdést, aminek a győztesek érdekére kihatása lehet — a maga hatáskörébe vont. Ennek viszont kétirányú kihatása lehet: az egyik az, hogy ily módon a Tanács jelentőségében egyre nő, míg a Közgyűlés ugyanakkor egyre veszít súlyából. A másik az, hogy a Népszövetségi szervezet feltétlenül és minden kérdésben a győztesek befolyása alatt áll.

Ezt a fonák helyzetet megérezte a Népszövetség első 1920 decemberi közgyűlése is. Ott ugyanis felvetették azt a két kérdést: először, hogy a hatáskörök miért nem tisztáztattak? és másodsor, hogy a Közgyűlés foglalkozhatik-e olyan kérdésekkel, amikben a Tanács már állást foglalt?

Az első kérdésre Lord Robert Cecil — a Népszövetségi Alapszabály egyik bábája — igyekezett megnyugtató feleletet adni, mondván: a Közgyűlésnek a nemzetközi parlament, míg a Tanácsnak a népszövetségi végrehajtó hatalom szerepét kell betöltenie.

Mondanom sem kell, hogy ez csak üres frázis volt és az is maradt.

A második felvetett kérdést pedig — a győztes entente kívánsága szerint — nemlegesen oldották meg.

Ezek után ma is az a helyzet, hogy a súllyal bíró összes nemzetközi kérdéseket a Tanács a maga körébe vonja. A Közgyűlésen csak jámbor óhajok, ártatlan elméleti vitatkozások hangzanak el.

De még más módon is gondoskodtak a győztesek arról, hogy a Tanácsban feltétlenül az ő akaratuk érvé-

Chamberlin és Levine amerikai óceánrepülők június 17-én repülőgépen Budapestre érkeztek. A fogadtatás után.

nyesüljön. Ezt pedig a vétőjog beiktatásával érték el. Az Alapszabályok 5-ik cikk első bekezdésében ugyanis ki van mondva, hogy „a Tanácsnak bármely ülésén a határozatokat az ülésen képviselt szövetségi tagok *egyhangú* hozzájárulásával kell hozni.”

Már most mit jelent ez gyakorlatilag?

Nem kevesebbet, mint hogyha például a Tanácsnak valamelyik ülésén olyan kérdés kerülne szóba, ami a páriszkörnyéki békék igazságtalanságainak egyikét akarná enyhíteni vagy megváltoztatni, úgy az egyik entente-képviselő könnyen megakadályozhatja a sérelem orvoslását egyszerűen azzal, hogy a kérdés ellen szavaz.

Ez a Népszövetség értéke a maga póre igazságában. Nulla.

Ezek után teljes súlyával átérezhetjük Lansingnak, az Északamerikai Egyesült-Államok külügyi államtitkárjának azt a jellemzését, amit a Népszövetségi Statutum megalkotása után kritikaként róla mondott: hogy az „a békefeltételek keresztülhajszolásának szervezetévé lett!”

Ebben leli magyarázatát az a történelmi tény is, hogy az Egyesült Államok Senatusa nem fogadta el a Népszövetségi Statutumot és nem engedte meg azt sem, mikép a Népszövetségi Tanács első közgyűlésén az Északamerikai Egyesült-Államok képviselője is megjelenhessen.

Van még a Népszövetségnek egy harmadik szerve is; ennek azonban különösebb gyakorlati jelentősége nincs. Ez az állandó titkárság, amelyik a főtitkár vezetése alatt Genfben székel.

Ez olyan irodaigazgatóság-féle, amelyik a Közgyűlés és Tanács munkaköréhez szükséges irodai ügykezelési és technikai munkákat látja el.

A Népszövetség Tanácsa a hatáskörébe tartozó, helyesebben oda vont különféle természetű nemzetközi kérdések megoldhatása céljából szakbizottságokat állít fel. Ezek a bizottságok viszont albizottságokra oszlanak, illetve az egyes kérdések tanulmányozása céljából a helyszínére kivizsgáló-bizottságot vagy kiküldöttet küldhetnek ki.

Ezek a vizsgálóbiztosok, illetve albizottságok arra szolgálnak, hogy az eldöntendő kérdés tárgyi bizonyítékait összegyűjtsék; az egymással szemben álló feleket meghallgassák, vagyis a tényállást minden vonatkozásában tisztázzák.

Az ilyen módon leszögezett tényállás alapján azután a Tanács hozza meg — elvileg egyhangú szavazatnyilvánítással — a döntését.

Az ily módon létrejött döntés erkölcsileg és jogilag köti azon államokat, akik a kérdéses vitát kiprovokálták. Tényleg pedig köti a legyőzött államokat és azokat a kisépeket, amelyek nem rendelkeznek olyan fegyveres hatalommal, hogy a Népszövetség döntésével szemben az ellentállás rizikóját morális és fizikai kihatásai-ban elviselni merészkednének.

Ime ezekből áll a sokat emlegetett Népszövetség! Így néz ki e szervezet a maga eredendő fogyatkozásaival. Sokat nem várhatunk, még kevesebbet remélhetünk tőle! Így legalább nem lesz nagy a csalódásunk sem, ha majd egyszer tákolmány mivoltának megfelelően összedül.

Mint rossz hírekre lassankint szoktatják az embereket, hogy a lélek egyszerre le ne sülyedjen nehéz terhe alatt, így bánik velünk a végzet, lassanként tanít emberismeretre, hogy birni tanuljuk a szörnyű tudományt; előbb egy ember csal s a seb, bármily nehéz, kigyógyul, s szívedet megkeményíté héjjagával; később többeken tanulsz kételkedni, kedvenc eszméid egyenként eltűnnek előtted s elbitorod, mert már kevésbé biztál; utóbb barátaid elhagynak s csak végre látod, hogy kedvesed is csalfa vala és senkiben nem bizhatsz a világon. Szörnyű tapasztalás! de az idő, mely annyi kincseket elrabolt, magadba vonulni tanított s ha végre elhagyatva állsz, eltűröd, mert már váltál.

Eötvös.

A bolsevista összeesküvés technikája.

Irtta: Dr. MISKOLCZY ÁGOST, a budapesti
kir. ítélőtábla bírása.

A két világrészre terjedő, mintegy 160 millió lakost magába fogadó orosz birodalomban a közhatalmat maroknyi lázadó bitorló tartja kezében. Olyan módon szerezte ezt meg, hogy az arevonalon szolgáló katonaságban elterjesztette a gyávaságnak és becselenségnek szellemét, majd a katonákat arra bujtotta fel, hogy hagyják ott a zászlót, menjenek haza, foglalják el maguknak a földbirtokosok földjeit és kastélyait, nem baj, ha a földesurakat és családjaik tagjait meg is gyilkolják. Ütött a szabadság órája, mondták a tartalékos katonák tömegeinek. Így lesz urrá Oroszországban a szegény és gazdag közt levő örök ellentét szításával a gyűlölet szelleme, a rablás, gyilkolás azóta emelt fővel jár a végtelen orosz pusztákon. A lövészárkokból hazaszökött katonák a parasztság otthonmaradt tömegeivel együtt beleültek a földesurak birtokaiba, felgyújtották a kastélyokat s meggyilkoltak mindenkit, akiről feltették, hogy a kapzsiság ördögi indulataival szembeszáll. Ezalatt Moszkvában a lázadást irányító, a világ minden tájáról odacsődült maroknyi kalandor az általános felfordulásban finn, kínai, lett és zsidó hóhérok-ból testőresapatokat szervezett magának, kegyetlenül meggyilkolta az orosz cárt és ártatlan gyermekeit, pusztulást és halált zúdított mindenkire, aki a becsületre, jogra és szabadságra még halvány célzást is mert tenni, sőt egyenesen kimondta, hogy a polgári osztályt ki fogja irtani, mert feltehető, hogy a megszületett „proletáruralomnak“ ellenségei. Volt olyan nagy város, amelyben minden, az értelmiséghez tartozó embert kiirtottak azon az alapon, hogy nem volt kérges a tenyere s nem volt piszkos az inge.

Ezt az uralmat nevezik szovjeturalomnak, vagy a III. internacionale uralmának. Ez a bolsevizmus. A rémuralom nem is nevezi magát Oroszországnak, hanem hivatalosan „szocialista tanácsköztársaságok egyesülésének“ mondja magát.

Ez a rémuralom közel egy évtizede áll már fenn Oroszországban. Mi ennek a magyarázata? Semmi más, mint az, hogy Oroszország rettentő kiterjedése miatt meghódíthatatlan terület. A törvényes rend és a becsület uralmának helyreállítása végett szervezkedő mozgalmak sorra elbuktak, mert hiába nyomultak diadalmasan előre, hadseregeik oszlopai végre is elfogytak a végtelen területek megszállásában s mert hátukat és oldalukat megfelelően fedezni sohasem tudták, katonailag kivihetetlennek bizonyult vállalkozásuk. A rabolt kincseken a legvéresebb terror eszközével összetoborzott vörös bandák mindig meghíusíhták, hogy ezek az Oroszország szabadságáért küzdő merész hadvezérek szilárd támaszpontokat tudjanak maguknak biztosítani.

Európának több állama nem ismervén sem magát a bolsevizmust, sem az Oroszországban uralkodó állapotok valódi jellegét, de ezzel nem is sokat törődve, nemzetközi jogi tárgyaló félnek ismerte el a bitorlókat többnyire abban a hitben, hogy révükön Oroszországgal kedvező gazdasági

megállapodásokat, jó üzleteket köthetnek. Nagy hiba volt ez, mert ezzel a zsarnokoskodó törpe kisebbségnek erkölcsi támogatást adtak, magukra pedig a belső bajok özönét zúdították. A diplomáciai összeköttetés révén ugyanis az oroszországi bitorlók a sérthetlenség jogával felruházott diplomáciai képviselőket állítottak fel az őket elismerő államokban, majd ú. n. kereskedelmi képviselőket, amelyeknek működése azonban abban merült ki, hogy az illető országok lakosai közt elkezdtek ugyanazt a felforgató munkát, amely nekik Oroszországban a hatalmat megszerezte. Így járt Angolország, amely akkor ébredt ennek tudatára, amikor már az angol munkásosztály nagy részét azok a bujtogatók megfertőzték, úgy hogy kénytelen volt a bitorlókkal megszakítani minden összeköttetést, őket területéről kiutasította. A „szovjet-követség“ tagjai aztán úgy távoztak el Londonból, hogy őket a pályaudvaron az angol közönség leköpködté.

Nagy csapás volt ez a bitorlókra, mert a diplomáciai összeköttetés kitünő alap és lehetőség volt számukra világot felforgató törekvéseik megvalósítására. Tisztában vannak ugyanis azzal, hogy ha a világ népei egyöntetűen arra az álláspontra helyezkednének, hogy velük szóba nem állanak, erkölcsi és gazdasági elszigeteltségükben pusztán a belső terrorral magukat fenn nem tarthatják. Ezért minden áldozattal arra törekszenek, hogy a világ népeit bolsevistává, országaikat pedig az ő uralmuk hűbéreseivé tegyék. Hogy ez a törekvésük nem pusztán agyrém, annak sok bizonyítéka van. Nemesak Angolország munkásságát vették rá az Angolországot mérhetetlen károkkal sújtó nagy sztrájkra, hanem a nagy kínai birodalomba is be tudtak férközni, amely ennek folytán jelenleg véres polgárháború színhelye. Munkájuk sikerének kilátásait nagyban növeli az, hogy maga a munkásosztály nagy része sem látja be a bolsevista uralomnak általános romlást jelentő mibenlétét, a csőcselék pedig mindenütt szívesen támogat oly mozgalmat, amely a felfordulást jelenti. Emellett a bolsevista bujtogató mindig ott kezdi a lázítást, ahol valami gazdasági baj miatt a társadalmi osztályok elkeseredettek s nem szükségképpen hozakodik elő a szocialista tanítások zürzavaros értelmetlenségeivel, amelyek a nagy tömegeknek úgyis felfoghatatlanok. Nem szabad elfelejteni azt sem, hogy bolsevista ügynökök, jól fizetett kalandorok s a hozzájuk szegődő izgatóknak szintén gondtalan megélhetést biztosítanak, ami nagy szó a dolog megítélésénél.

Mielőtt a bolsevista agitátorok módszereiről értekeznénk, jöjjünk tisztába azzal, mi is tulajdonképpen a III. internacionale?

A III. internacionale 1919 március havában alakult meg Moszkvában s magát az egész világra kiterjedő egyetlen és egységes kommunista-pártnak nevezi. Azok a pártok, amelyek az egyes országokban nyíltan vagy titkosan mint kommunista-pártok működnek, a III. internacionalenak csak alosztályai, szekciói. A kiadott alapszabályok szerint a párt célja minden eszközzel, még fegyverrel a kézben is a nemzetközi tanácsköztársaság (az ú. n. világ-szovjet) megteremtéséért, a polgári osztályok megbuktatásáért és a proletárdiktatúráért, mint a polgárosult állami berendezkedés teljes

megsemmisítéséhez vezető átmeneti fokozatért harcolni. A pártszervezet a teljes központosítás elvén nyugszik s a párt szerveit szigorú pártfegyelem és

Horváth János IV. nagyperkátai őrsbeli tiszthelyettes, ittás huszárokkal történt összeütközés alkalmával hősi halált halt.

a párt felsőbb szervei iránt való feltétlen engedelmesség kötelezi. A párt vezető szerve a Moszkvában székelő végrehajtó-bizottság, amely kötelező utasításokat ad a III. internacionale minden osztályának és más szervezetének. A végrehajtó-bizottságnak jogában áll az egyes szekciókhoz meghatalmazottakat kiküldeni, akik a végrehajtó-bizottságtól kapnak utasításokat s működésükért is csak ennek felelősek. Minden egyes szekció köteles működéséről szóló rendszeres jelentést küldeni a moszkvai végrehajtó-bizottságnak. A párt alapszabályainak értelmezésében és azok kiegészítésében a kommunista internacionale legfőbb szerve a rendszerint kétévenként egybegyűlő világkongresszus, amelynek határozatai tartalmazzák ennek a magát világpártnak nevező alakulatnak propagandájában az egyes tagokra kötelező irányelveket.

A kommunista internacionale alapszabályai-ból és kongresszusi határozataiból a következő megállapításokat vonhatjuk le.

1. Minthogy a III. internacionale kitűzött céljai nemcsak az egyes államoknak közjogi rendje ellen irányulnak, hanem fegyveres harcot hirdetnek a nyugati civilizáció minden eredménye és intézménye, egyszóval a modern művelt társadalom erkölcsi és jogi alapjai ellen, minthogy megtámadják az Istenbe vetett hitet, a vallás szabad gyakorlatát, a családot, a tulajdont, megsemmisíteni és kiirtani akarják az emberi szívből a hazaszeretetét: ezért a III. internacionale nem politikai párt, hanem egyszerűen magát III. internacionale-nak nevező büntettes-szövetség, maffia.

2. Minden, magát a III. internacionaléhoz

tartozónak és kommunistának valló egyén egy idegen állam területén szervezkedett hatalmi csoportosulásnak zsoldosa, felbéreltje, aki kötelezettséget vállalt ennek az idegen államban levő szervezetnek parancsára bármikor hazájának függetlensége, alkotmánya és polgártársai ellen fegyveres felkelést szítani és vezetni. Minden egyes ilyen egyén tehát nemcsak közönséges lázadó, hanem hazaáruló is a szó legvalódibb értelmében.

3. Minthogy a III. internacionale nemcsak egyes meghatározott országok állami és társadalmi rendje ellen szervez lázadást, hanem harcot hirdet az egész emberi nem által tiszteletben tartott eszmények ellen, valamint a művelődésnek sok keserves és véres küzdelmen keresztül megvédett és megőrzött, az egész emberi nemnek közkinését tevő eredményei ellen, minden tisztességes embernek, aki nem akarja, hogy az emberiség újra az állati barbárság állapotába süllyedjen vissza, a III. internacionale híveit az egész emberiségre veszedelmet jelentő gonosztevőknek vagy a legjobb esetben örülteknek kell tekintenie s velük eszerint elbánnia.

A bolsevista agitátorokat a moszkvai III. internacionale végrehajtó-bizottsága képezi ki, látja el bőségesen pénzzel s küldi szét a világ minden részébe a felforgató munka elvégzésére. A végrehajtó-bizottság figyelemmel kíséri a világ minden államának belső politikai helyzetét, hogy agitátorainak működési körét és módszereit ehhez képest szabja meg. Valamely ország belső helyzetéről tiszta képet szerezni nem könnyű dolog egy az országon kívül élő tényezőnek. Ezért a III. internacionale minden országban titkos kémirodát tart

Czinege Lajos tiszthelyettes, nagyperkátai őrsparancsnok, aki a lövöldöző Mezei Gyula huszár szakaszvezetőt pusztá kézzel lefegyverezte és elfogta.

fenn, amely részletes jelentéseket készít arról, mily kérdések foglalkoztatják és izgatják valamely ország társadalmi osztályait és közvéleményét.

Az agitátorokat agitátorképző-iskolákban tanítják ki a bujtogatás és lázítás mesterségére. Ezek az iskolák a végrehajtó-bizottság felügyelete alatt működnek s nyolc fokozatuk van, legfelsőbb fokon a moszkvai kommunista főiskolák állanak. A legalsó fok az ú. n. politikai alkeiskola, amelyben a pártszervezésről és a szovjet-hatalomról szóló bolsevista tanokat adják elő, mert aki ezt nem tudja, az szerintük politikai analfabéta. Ezekben az iskolákban egyébként az oktatás központja az ú. n. leninizmus hirdetése, amelyet egy moszkvai kongresszusi határozat így fogalmaz meg: általánosságban a forradalom elmélete és taktikája, különösen pedig a proletárforradalom elmélete és taktikája. Itt adják elő, miként kell a katonaságban az engedetlenség szellemét felkelteni, miként kell a parasztságban az agrárkérdés felvetésével forrongást szítani, miként kell szervezni a fegyveres felkelést s a legapróbb részletekig menő pontossággal tanítják még azt is, miként kell például éjjel egy várost felfegyverkezve rohamcsapattal megszállani és a középületeket megkaparintva, a rémuralmat megkezdeni.

A Magyarország ellen irányuló bolsevista-összeesküvések előkészítése végett részben közvetlenül Moszkvában, részben Bécsben és Berlinben képeznek ki agitátorokat. A bécsi és berlini iskolák élén közvetlenül a moszkvai középponttal érintkező egyének, többnyire Magyarország területéről megszökött vagy itt elítélt és az orosz szovjet részére tuszokért annak idején kiadott bolsevisták állanak. Ők kapják kézhez a magyarországi szervezkedésekről szóló jelentéseket, hozzájuk mennek tanácsért, utasításért és pénzért a Magyarországon működő agitátorok. Az itteni titkos bolsevista párt, valamint a bécsi és berlini szovjetügynökök érintkezését egyébként rendes futárszolgálat is biztosítja. Moszkvában az utóbbi években a magyarországi propaganda irányítására egy különleges szerv is létesült, a Moszkvába szökött különféle idegen nemzethez tartozó bolsevistaszökevények nemzetközi klubjának magyar osztálya, amelynek több száz tagja van.

Ha valamely országra nézve a III. internacionale megállapítja, hogy a bolsevista szervezkedésnek talaja van, nyomban intézkedik, hogy a szervezkedésnél felhasználható egyéneket számbavegyék s az összefüggő, céltudatos szervezkedést megindítsák. Vagy megjelenik az illető országban egy vagy több, közvetlenül Moszkvából irányított kipróbált „szakerő“, vagy pedig az illető országhoz közeleső állandó szovjetügynökségi szerv hívja magához a bolsevista elemek közül kiszemelt néhány egyént a tennivalók megbeszélése végett.

A céltudatos szervezkedés széles hálózatra terjed ki s akként valósul meg, hogy a hálózat egyes részeinek leleplezése nem szükségképpen vonja maga után a hálózat többi részeinek leleplezését.

Ezt akként érik el, hogy rendszerint egy, de legfeljebb három ember kezében egyesítik az illető ország területén a szervezkedés irányítását. A három ember kezébe futnak össze az agitáció és szervezkedés szálai, akik ugyan tudnak egymás működéséről, sőt azt meg is vitatják, alvezéreik azonban nem egymással tanácskoznak (nem is kell egymás működéséről tudniok), hanem velük.

A kommunista szervezkedés az ú. n. sejteken nyugszik. A sejt állhat egy emberből vagy többől. A sejt feladata behatolni az egyes munkahelyekre vagy azokba a szervezetekbe, ahol munkások vannak. A szervezkedésnek illetően elindítása természetesen a hatóságok ellenőrző munkáját rendkívül megnehezíti. A sejteknek nem szükségképpen az a hivatása, hogy azonnal cselekvésbe kezdjen s izgató beszédeket mondjon, hanem a legtöbb esetben a megfigyelés és az alkalomra várás a feladata. Meg kell figyelnie az illető munkahelyen levő munkástársainak egyéniségét, azt, kik ott a szélsőségekre hajlamos egyének s mik az esetleges sérelmeik. Mikor a sejt ezeket a megfigyeléseket elvégezte s néhány általa kiszemelt egyénnel barátságot kötött, kezdi meg óvatosan agitációját, hogy akkor, amidőn valamely esemény indokoltá és lehetővé teszi, már többedmagával léphessen nyitabban fel a munkásságnak vagy a szervezet összes tagjainak a lázadás szellemével való megtöltése felé. A sejt tehát nyugodtan behatolhat a katonaság, a rendőrség, a hivatalnokok, a társadalmi egyesületek szervezeteibe, nem kelt gyanút, de résen állva, bár mikor veszélyeztetheti a testület szellemét.

Ha a sejt már több egyént az ő állomása helyén magának meg tudott nyerni, azoknak felfedi céljait s őket a céltudatos munkára kioktatva, velük egyesülve lép fel az illető állomáshelyek gyülekezéseiben, alkalmi megbeszéléseiben, kirándulásain vagy egyéb összejöveteleiben.

Az ilyen megnövekedett sejt aztán ú. n. frakciót létesít az állomását tevő szervezet kebelén belül s most már arra törekszik, hogy többségre jutva irányítsa az illető közösség állásfoglalásait. Magyarországon, ahol eddig 12 ilyen szervezkedést lepleztek le, megállapították, hogy ezek a sejtek nemcsak az egyes gyárakban levő ipari munkásságba és a kubikos-munkások közé hatoltak be, hanem egyes nem kommunista szervezetekben létesített frakciók révén az illető helyi szervezetekben többséghez is jutottak. Megállapították azt is, hogy a levante-egyesületekben szintén létesültek sejt-szervezetek, sőt egyes helyeken a levante-szervezeteket megfertőzve, zendülő mozgalmat váltottak ki. Adatok merültek fel arra is, hogy a sejteknek a folyamórságba, valamint a honvédségbe való betoboroztatása végett szintén folytak előkészületek.

Ha a mozgalom ily módon elég szélesre terjedt, a mozgalom szervezői megteszik a lépéseket az alakoszerű kommunista-párt megalakítására, pártszervezetek létesítésére és a párt működését irányító szervek kiküldésére. Magyarországon az 1919-iki bukás óta két ízben alakult újjá a titokban működő kommunista-párt. Mind a kétszer Bécsben jött össze a pártgyűlés, ott ejtették meg a választásokat. Mind a két gyűlés moszkvai kiküldöttek részvételével folyt le, Magyarország területéről mintegy 20—30 az értelmiséghez és a munkásosztályhoz tartozó egyén vett azon részt, nagy részükben erkölcsileg züllött, mindenekfelett dologkerülő elemek.

Az egyes országok szervezkedéseit, mint fentebb említettem, egy vagy legfeljebb három személy irányítja. Leggyakoribb alakulat ezen a téren az ú. n. trojka, a hármastitkárság. Ez az illető országok területén a párt legfőbb szerve, a bolsevista összeesküvés parancsnokló triumvirátusa.

Képek a vitézi avatásról: Kormányzó Úr Öfömlétsága a dízsátorban.

Minthogy minden bolsevista összeesküvés a polgárháború kitörését készíti elő, ez a trojka a „harc középpontjának“ is nevezi magát, amelyből a „hadműveletek“ kiindulnak. A hármastitkárság egyik tagja csak olyan lehet, akit közvetlenül Moszkva küldött ki és aki tagja a moszkvai végrehajtóbizottság az illető ország ügyeit tárgyaló albizottságának. A munkafelosztás egyébként a hármastitkárság tagjai között a következő: Az első végzi az illető állam hatóságainak félrevezetésére irányuló elhárító tevékenységet, a másik a mozgalomnak megnyert emberek közül a fegyveres akciókra elszánt és alkalmas egyének kitanítása és besztása körül felmerülő tennivalókat intézi, a harmadik azon örökösök, hogy az egész területileg és minőségileg elágazó munkában az összefüggést és a kiegészülést biztosítsa.

A bolsevista összeesküvők technikájának ismereténél fontos azt is tudni, hogy a mozgalom végső sikere szempontjából épen nem törekszenek a munkásosztály többségét megnyerni. Elegendőnek tartják, ha megfelelő számú, mindenre elszánt, bennük vakon bízó vagy nagyrészt jól megfizetett ú. n. élcsapatra szert tesznek, mert amint nem alaptalanul hiszik, egy ilyen élcsapat tudatos vakmerő fellépése könnyen magával ragadja úgyszólván a közömböseket és tétovázókat, a többivel pedig majd elbánik a kegyelmet nem ismerő terror.

A bolsevista agitáció eszközeit tekintve azt mondhatjuk, hogy teljesen a kor színvonalán áll.

Régen elvetettek minden olyan eszközt, amely céljaik nyílt elárulásával járt anélkül, hogy különösebb eredményt hozott volna javukra. Hogy a tömegek lelkéhez hozzáférjenek, állandóan a szabadság és egyenlőség, valamint testvériség eszméikörébe vágó szövegeket hangoztatnak, ők, akik végső eredményként meg akarnak szüntetni minden szabadságot s a tömegeket néhány vakmerő gazember igájába akarják hajtani s akik a pusztán megfélemlítés elérése végett a legártatlanabb emberek kegyetlen megölésétől sem riadnak vissza. A haza ellenségei szívesen használják fel a nemzeti büszkeséget és a nemzeti fájdalomra való hivatkozást is, hogy első lépéseiknél magukat rokonszenvenné tegyék. Hogy milyen jó fogás ez, azt legjobban világítja meg egy magyar ügyvéd esete, aki egy bolsevista büntetést védvén a törvényszék előtt, jóhiszeműen, de vastag tudatlansággal azt fejtegette, hogy a bolsevizmus küzd Trianon ellen s azért az ránk nem lehet veszedelem. Azt olvasta ugyanis ez az ügyvéd a moszkvai tézisek közt, hogy Magyarországon a trianoni békeparancs igazságtalan és ennél fogva elkeserítő helyzetet teremtett. A bolsevista agitátoroknak tehát ezt adandó alkalommal szintén hangoztatniuk és Trianont kárhóztatniuk kell. Védettje a vádlottak padján alig tudta elfojtani röhögését.

Az agitáció a propaganda rokonszenvenné és szélessé tétele végett felhasznál minden eszközt, amit a modern kultúra és tudomány nyújt. Nagy

szerepet játszik itt a sajtó a titokban terjesztett röpirvek-, füzetek-, könyvekkel és folyóiratokkal. Minden az ország rendjét megingatni alkalmas mozgalomhoz csatlakozik utcai tüntetés vagy más fellépés alakjában. Nem riad vissza a nyílt fellépéstől, a vörös zászló egyenes kitűzésétől sem, de leginkább titkon terjeszti a mérget s Magyarországon különösen olyan jelszavak kiadásával töri fel a talajt törekvései számára, amelyek a magyar élet megrázkódtatására alkalmasak. Ilyen jelszavak különösen az ország belső és külső helyzetét illető rémhírek, földosztásra és köztársasági mozgalom létesítésére irányuló felhívások, a hatóságok pártatlanságába vetett hit megingatását célzó rágalmak kíséretében röppennek széjjel.

Azt hiszem, hogy mindenki előtt világosan kitűnik ezekből a fejtegetésekből, milyen veszedelem fenyegeti az egyeseket, a társadalmat és államot a bolsevista mozgalmakkal. Kitűnik fejtegetéseimből az is, hogy nagyon tévedne az, aki ezt a mozgalmat lekicsinyelné s azt mondaná, hogy annak részleges sikerei ellen is be vagyunk biztosítva. Épen Magyarország legújabb története mutatja a szomorú példát, mire képes és mit merhet nemcsak egy elszánt, vakmerő kisebbség, hanem elszántság és vakmerőség nélkül is egy kis csoport, amely céljaival tisztában van s a megrohanásra olyan alkalmas helyzetet szimatol meg, ami volt például a nemzeti kétségbeesés idején. Azt is láthatjuk ezekből a fejtegetésekből, hogy a védekezés és leálcázás módja sem könnyű s a hatóságnak nemcsak éber és folytonos figyelmét igényli, hanem általánosságban a mozgalom titkainak teljes ismeretét is. Nem szabad egyetlen közbiztonsági szervnek sem megtévesztetnie magát a látszólagos nyugalommal s azzal, hogy a társadalom felszínén nem észlel zavaros jelenségeket. A bolsevista aknamunka a föld alatt folyik s rejtekhelyén ugrásra készen álló őrszemei figyelik a kedvező alkalmakat. Mindenkinek, akinek a társadalom rendjén örködni hivatása, sohasem szabad elfelejtenie, hogy a puskaporos torony is nagyon esendes a felrobbanás előtt.

Hogy mások bizalmát megnyerjük, az két dolog által eszközölhető: ha tudniillik eszélyességgel párosult igazságosság hírében állunk. Egyrésztől ugyanis azokban bizunk, kikről feltesszük, hogy értelmesebbek nálunknál és kikről hisszük, hogy mind a jövőt előre látják, mind a cselekvés alkalmával s a döntő perc megérkezéskor képesek elintézni az ügyet s magukat elhatározni a körülmények szerint. Mert hasznos és való eszélyességnek ezt tartják az emberek. Másrészt pedig igazságos és hü, azaz derék emberekben azért szokás bizni, mert mentek a csalás, az igazságtalanság gyanujától. Hiszszük is, hogy rájuk életünket, vagyónunkat, gyermekeinket teljes joggal bízhatjuk. Kettőjük közül az igazságban több az erő a bizalom gerjesztésére, mert minél furfangosabb és ravaszabb valaki, annál gyűlöletesebb és gyanusabb, ha a becsületesség jó hírének híján van. Ez okért képes a belátással párosult igazság annyi bizalmat gerjeszteni, amennyit akar; igazság eszély nélkül sokat fog tenni, eszély igazság nélkül mitsem.

Cicero.

A csendőrvirtus.

Irta: Dr. CZIMER KÁROLY főgimnáziumi igazgató.

Folyó évben ülte meg a magyar királyi csendőrség fennállásának ötvenéves fordulóját; most van ötven esztendeje, hogy Erdélyben az első csendőr-kerületet 1876-ban felállították.

Ebből az alkalomból szóban és írásban sokan megállapították, hogy a magyar csendőrség intézménye nagyon szépen bevált, sokkal jobban, mint a Bach-korszak osztrák csendőrsége, amely Magyarországon egyáltalában nem felelt meg feladatának.

Sokan abban a véleményben vannak, hogy a magyar csendőrség csak azért vált be, mert számára az osztrák csendőrség *katonai szervezetét* vettük át.

En ezt a nézetet téves felfogásnak tartom és rá akarok mutatni arra, hogy a magyar csendőrség nem csak katonai szervezete folytán, hanem azért vált be, mert kebelében elődjének, a régi *megyei panduroknak* rátermettsége, szelleme és erénye folytatódott és sokszorozódott azoknak fogvatkozásai és hibái nélkül.

Ez az állításom paradoxonnak látszik, pedig úgy van és ezt az állításomat az alábbiakban meg fogom indokolni.

A magyar pandur erények lényegében a régi magyar *huszár erények* voltak: a *kitartás* és *elszántság* mellett az éberség, furfang, ravaszság és feltalálás, amikhez társként az ügyesség és rátermettség, a kedvező alkalom és hely kihasználása járult.

Mindezen testi-lelki erőkből sarjadott katonai erényeket a régi magyarok a *huszárvirtus* gyűjtő nevével foglalták össze.

Néha a *betyárvirtus* ugyanazon testi és lelki rátermettség segítségével érvényesül, csak hogy annál a szennyes *birvágy* és *kapzsiság* képezik az erkölcstelen mozgó erőt és a becstelen sikert aljas lelki tényezők szülik.

Ezen állításomat egy-két példa szépen illusztrálja.

1849 február 3-án egy kápláralja huszárjárőr vezetője hallotta, hogy Gyöngyösről reggel a nyolcadik vértés lovasezred kivonult, de a parancsnok, gróf *Montecuccoli* ezredes még a vendéglőben reggelizik, mire a hat huszár gyorsan a városba lovagolt, a vendéglőt körülveszik, a járőrvezető káplár az étterembe toppan, az ezredes előtt sarkantyúját összevágja és szalutálva jelenti: „Herr Oberst, ik melde gehorsam, az ezredes úr — foglyom” — és egykettőre Görgey táborába hurcolta. Még az ezredes lábát se kötötte a kengyelvashoz és a gróf Debrecenben, ahová vitték, kérkedve beszélte el, hogy még óráját és gyűrűjét sem vették el a huszárok.

A betyáreset a következő:

A szegedi határban, a tótokból telepített Kisteleken, honnan Rózsa Sándor legbestiálisabb tót cimborái származtak, az ottani osztrák zsandár-örs megerősítése céljából félszázad svalizsér lovast szállásoltak el.

Mégis 1857-ben egy szép fényes napon délen mi történt?

A kisteleki születésű legvérszomjasabb tót